

5068
VINERI 28 SEPTEMBRIE 2001 • ANUL LI NR. 39

FOAIA

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Peregrin printr-un oraș de cîmpie

**Ziua Culturală Română din Vecherd,
cea mai însemnată sărbătoare pentru locuitorii sătulețului**

Comori românești pe Muntele Athos

CALENDAR ORTODOX

- 1 octombrie, luni – Acoperământul Maicii Domnului; Sf. Ap. Anania; Cuv. Roman Melodul.
2 octombrie, marți – Sf. Sfințit Mc. Ciprian; Sf. Mc. Justina; Cuv. Teofil Mărturisitorul.
3 octombrie, miercuri – Sf. Sfințit Dionisie Areopagitul; Sf. Mc. Elefterie și Rustic.
4 octombrie, joi – Sf. Ierotei, episcopul Atenei; Sf. Mc. Audact și Domnina.
5 octombrie, vineri – Sf. Mc. Haritina și Memelta.
6 octombrie, sâmbătă – † Sf. Ap. Toma; Sf. Mc. Ertiida.
7 octombrie, duminică – Sf. Mc. Serghie și Vah; Sf. Mc. Polifronie. Duminica a 20-a după Rusalii (Învierea fiului văduvei din Nain).

AGENDĂ

1 octombrie

– Ziua Mondială a Muzicii

1861 – trece în neființă, la București, *Moise Nicoară*, fondatorul Preparandiei și al Institutului teologic pentru preoți români din Arad.

2 octombrie

1853 – s-a născut compozitorul *Ciprian Porumbescu*.

1869 – *Mihai Eminescu* începe cursurile Facultății de filosofie la Universitatea din Viena. Aici îl cunoaște pe Ioan Slavici.

3 octombrie

1226 – s-a stins din viață *Giovanni Bernardone*, cel cunoscut în întreaga lume ca *Sfântul Francisc din Assisi*, fondatorul tagmei franciscane.

1792 – a fost pusă piatra de temelie a *Căsei Albe* din Washington, reședința oficială a președintelui Statelor Unite ale Americii.

4 octombrie

1957 – din Rusia este lansat primul satelit artificial al Pământului, *Sputnik-1*, care deschide era zborurilor cosmice.

5 octombrie

1917 – s-a născut poeta și scriitoarea maghiară *Szabó Magda*, distinsă și cu premiul Kossuth. Cel mai cunoscut roman al ei este „Abigél”.

6 octombrie

1918 – *declarația de la Iași* a „Comitetului național al românilor” emigranți din Austro-Ungaria, ca manifest la răspunsul lui Carol I de Habsburg, ce contesta monarhiei habsburgice dreptul de a se ocupa de soarta românilor din Austro-Ungaria și cerea ca tot teritoriul locuit de români să fie unit cu România.

7 octombrie

1842 – *detronarea lui Alexandru-Voda Ghica*, domn al Țării Românești din anul 1883, învinuit de a fi încălcat Regulamentul Organic.

1849 – s-a stins din viață poetul și scriitorul american *Edgar Allan Poe*.

1902 – s-a născut scriitorul la Salcia, *Zaharia Stancu*. Ca poet, prozator, publicist și traducător, a fost autorul uneia dintre cele mai vaste opere din literatura română. S-a impus îndeosebi ca prozator, prin publicarea romanului „Descult”.

1993 – *aderarea României la Consiliul Europei*.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: „Strada valahă” (Oláh utca) din Macău
(Fotografie de Eva Iova)

Apateu, de la A la Z

Am mai anunțat că în toamna aceasta se va organiza iarăși o întâlnire dintre localitățile care au în denumirea localității numele de Apateu (Apáti). La 8 septembrie s-au întâlnit așadar reprezentanții din șaisprezece localități, începând din *Alsónemesapáti* și pînă la *Zalaapáti*. Unele delegații au fost formate din opt membri, altele au sosit cu aproape optzeci de inși. În cortul spațios s-au întrunit în fine, cu gazdele împreună, aproape o mie de oameni doritori să se cunoască reciproc. După cuvintele de salut rostite de deputatul parlamentar *Lájer József*, președintele Consiliului județean Bihor și-au prezentat programele cul-

turale delegațiile aparte. Într-o atmosferă amicală plăcută a decurs această zi, la care au participat și reprezentanți de frunte ai vieții publice și politice a românilor din Ungaria. Cu prilejul întâlnirii, participanții au primit și un document

de atestare a participării. Lozincă întrunirii dovedește și esența, rostul inițiativei: *Baza legăturilor dintre localitățile noastre o înseamnă și o va însemna întotdeauna prietenia sinceră, adevărată.*

J.V.

Tratative interguvernamentale la București

S-au reluat în această săptămână convorbirile subcomisiei privind problemele minorităților din cadrul Comisiei Mixte Interguvernamentale Româno-Maghiară. La încheierea ediției noastre de marți am aflat că părțile s-au înțeles asupra faptului ca semnarea protocolului să aibă loc în ultimele zile a acestei săptămîni, la Budapesta. La București cele două părți s-au înțeles ca să aducă anumite recomandări pentru ambele guverne. Astfel se cere reglementarea Legii Electorale, privind alegerile de minoritate și asigurarea reprezentanței în parlament a naționalităților. De asemenea cele două părți negociatoare recomandă Guvernului Ungar să asigure sursele integrale pentru funcționarea școlilor generale românești din Ungaria și să

subvenționeze lucrările de renovare ale școlilor românești din Bătaia și Aletea. Subcomisia vede de bine alocarea unui fond în scopul renovării bisericilor ortodoxe române din Ungaria, nominalizînd capela din Budapesta. Se recomandă Guvernului Ungar subvenționarea corespunzătoare a Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria. Membrii subcomisiei s-au înțeles despre necesitatea unui sprijin echitabil, venit din ambele părți, în scopul susținerii activităților Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria și a apariției Foii românești. Din partea comunității românești din Ungaria, la discuții a participat *Traian Cresta*, președintele Autogovernării pe Țară. Definitivarea documentelor se prevede la acest sfîrșit de săptămîni.

Ștefan Crăsta

Raportul Comisiei CE urgencează modificarea sistemului de alegere a autogovernărilor minorităților

Comisia consultativă a Consiliului Europei (CE) consideră important ca Ungaria să reglementeze acel cadru juridic deficitar care permite la ora actuală intrarea în structurile de reprezentanță a minorităților a acelor persoane care nu aparțin comunității respective. Aprecierea face parte din raportul dat publicității în aceste zile de Biroul Executiv al CE, elaborat de comisia de lucru privitor la implementarea în Ungaria a Convenției cadru pentru protecția drepturilor minorităților naționale. Raportul în discuție apreciază tot atunci în mod pozitiv măsurile luate de Guvernul Ungariei în interesul

protecției drepturilor minorităților, inclusiv inițierea înființării sistemului de autogovernare sau realizările din învățământul de naționalitate. Convenția cu drept juridic internațional a CE a fost semnată de către Ungaria în anul 1995.

-va-

Subvenții din impozit pentru sfera civilă

Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria a primit 63 de mii de forinți, drept donație din partea acelor persoane, care în primăvara anului 2001 au oferit din impozitul lor 1% organizației civile cu sediul la Giula.

Oficiul de Control al Impozitelor (APEH) a comunicat recent datele privitoare la aceste donații. Precum este cunoscut, odată cu declararea impozitului pe fiecare an, cetățenii țării au dreptul să denumească acea organizație civilă sau fundație, pentru care doresc să ofere 1% din impozitul lor personal. Pentru Uniunea Culturală 2001 a fost primul an când a putut primi aceste. Din cifrele comunicate de APEH nu reiese însă și numărul donatorilor.

Conform statisticilor, în anul 2001 media unei donații este de 3.420 de forinți pe persoană. De altfel, în 2001, dintre cele 4,4 milioane de persoane obligate să plătească impozit, 1,4 milioane și-au oferit 1% din impozit vreunei organizații civile. Fondul total distribuit astfel este de 16,3 miliarde de forinți.

-frățean-

În memoria lui Iuliu Todorescu

Autogovernarea Românească din sectorul V al Budapestei va inaugura o placă în memoria bibliofilului budapestan *Iuliu Todorescu*.

Festivitatea se va desfășura duminică, la 30 septembrie, începînd la ora 10.00, cu un parastas la Capela Ortodoxă Română din strada Holló nr. 8. La ora 12.00 va avea loc dezvelirea plăcii comemorative de pe clădirea din strada Népszínház nr. 36, iar de la ora 13.00, în cimitirul de pe calea Fiumei se va ține o rugăciune la mormîntul familiei Todorescu.

Șt. C.

Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria
Vă invită cu drag la

ZIUA CULTURALĂ A ROMÂNILOR DIN UNGARIA

care va avea loc la 29 septembrie a. c.
la Casa de Cultură din Aletea

PROGRAM:

9.30–10.00 Întâlnirea la casa de cultură
10.30 Deschiderea expoziției cu fotografii de Virgiliu Jireghie cu picturi de Gheorghe Petrujan
11.00 Cuvînt de deschidere:
János Kecskeméti, primarul orașului Aletea
dr. Géza Jeszenszky, vicepreședintele
Adunării Generale a județului Bichiș
Deschiderea festivă:
Traian Cresta, președintele A.Ț.R.U.
11.30 Program cultural
13.30 Masă
14.00 Joc

**Ziua Culturală a Românilor din Ungaria
este sprijinită de:**

Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale
și Etnice” din Ungaria,
Ministerul Patrimoniului Național

Concursul școlar „Tezaur românesc”, de acum înainte va fi organizat anual

Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria va organiza și în acest an concursul elevilor de școală generală, după ce cadrele didactice au cerut organizatorilor ca manifestarea să fie reluată în fiecare an. Pînă acum, elevii au avut posibi-

litatea să-și încerce forțele intelectuale doar din doi în doi ani. Concursul „Tezaur românesc” și de această dată se va desfășura în sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, la 5 octombrie, cu începere de la ora 10. Ștefan Crăsta

Concurs

**pentru ocuparea postului de director
al Institutului de Cercetări**

Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria publică un concurs pentru ocuparea postului de director al Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria. Numirea se va face pe 5 ani.

Sarcina directorului va fi: conducerea Institutului, prestarea de cercetări științifice, întocmirea concursurilor pentru buna funcționare a Institutului, redactarea publicațiilor științifice.

Pot concura acei români din Ungaria, care dispun de:

- studii superioare,
- doctorat (PhD),
- cunoștințe superioare de limbă română,
- rezultate de cercetare documentate prin publicații.

Dosarul de concurs să cuprindă:

- biografie profesională amănunțită,
- copiiile actelor care certifică pregătirea profesională (diploma, doctorat, examen de limbi străine, etc.)
- lista publicațiilor de pînă acum,
- planul de muncă privitor la activitatea științifică pe următorii 5 ani.

Salarizarea se va face pe bază de înțelegere.

Termen: Dosarele de concurs, împreună cu anexele, pot fi înaintate pînă la data de **10 octombrie 2001**, pe adresa președintelui comunității (Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria, 5700, Giula, str. Gh. Doja nr. 8. – Magyarországi Román Kutatók és Alkotók Közössége, 5700, Gyula, Dózsa Gy. u. 8.)

Giula, 10 septembrie 2001

Elena Csobai președinte

Ziua Culturală Română din Vecherd, cea mai însemnată sărbătoare pentru locuitorii satulețului

La 22 septembrie, în curtea Primăriei a avut loc cea de-a II-a Zi Culturală Română din Vecherd. După primirea oaspeților, tradiționala întâlnire a început cu alocuțiunea primarului *Imre Nagy*, care în limba maghiară a mulțumit prezența și

mați fiind de specialiștii *Dorin și Tomi Lungu*, bine cunoscuți și la noi în Ungaria. Apoi *Felicia Costin* și *Florica Ungur* au interpretat cîntece populare din Bihor. Iar în timp ce artiștii și muzicanții au distrat majoritatea oaspeților din curte, în

gresul din celelalte domenii ale vieții sociale, și personale.” *Koczok Tamásné*, specialistă la Centrul Cultural „Kölcsey Ferenc” din Debrecin a vorbit despre: „Posibilitățile de păstrare a identității culturale în localitățile rurale mici.” În această ordine de idei putea fi reținut că: în județul Bihor sînt 5 sate mici, care au mai puțin de 500 de locuitori. Dar chiar și comunele cu 1.500 de locuitori se luptă zilnic cu probleme existențiale și de trai, grija cea mai mare o înseamnă îmbătrînirea populației și șomajul. A urmat masa comună, consumată cu mare poftă. (Din păcate, și la masă ne-am putut da seama de soarta vitregă a bătrînilor dintr-un sat mărunt. De la mai mulți bătrîni am auzit, „ce bine că am fost invitați aici, pentru că acum e rezolvată masa de prînz și cina”, în timp ce adunau mîncarea în pungi de plastic, pentru a duce și acasă cîte ceva din bună-tăți...).

Momentele acestea de primărie au fost înseminate

ajutorul tuturor. Pentru cei care nu cunosc satul bihorean, primarul l-a prezentat în cîteva cuvinte. În acest fel am aflat că Vecherdul numără numai 192 de suflete, dintre care majoritatea sînt pensionari sau oameni de vîrstă mijlocie. Populația românească e de religie ortodoxă, iar biserica a fost construită în anul 1782. De la alegerile din 1989 comuna este independentă, cu autogovernare proprie. Pînă la acest an Vecherdul a aparținut de Jaca. Populația din acest sat „de la capătul pămîntului” scade în permanență fiindcă cei vîrstnici îl părăsesc pe veci, cei tineri nu se întorc de la școli, din orașe căci nu au perspective. Primarul a încheiat totuși prin cuvinte optimiste: „Sper că în fiecare an, la mijlocul lunii septembrie, ne vom reîntîlni în curtea noastră și vom fi din ce în ce mai mulți consăteni, foști consăteni, oaspeți și prieteni din alte regiuni ale țării din România.” Primind cuvîntul, *Traian Cresta*, președintele AȚRU a apreciat: „Pentru noi, care am venit aici ca oaspeți, e o zi însemnată, iar pentru dumneavoastră, cei de aici, poate că e cea mai însemnată zi a anului.”

După alocuțiunile festive a urmat un bogat și variat program cultural. Mai întîi au evoluat reprezentanții formației folclorice a Școlii artistice „Dimitrie Cantemir” din Oradea. Elevii au prezentat un mănunchi minunat de cîntece și jocuri populare românești, îndru-

sala de ședințe a Primăriei s-a ținut o consfătuire pe tema culturalizării maselor. Doamna *Szabó Irma*, consilieră la Departamentul Culturalizării Publice din Ministerul Patrimoniului Național a vorbit despre modul de realizare a sarcinilor și îndă-

torilor culturale, accentuînd importanța ca „Fiecare cetățean să-și găsească bucuria și existența acolo unde locuiește, Oamenii să nu fie nevoiți să se despartă de locul lor de naștere, de rădăcinile lor. Dacă știm să facem progrese în direcția aceasta, atunci vom avea mai multe șanse și în pro-

de programul elevilor școlii din Bedeu. Ei au prezentat un montaj de dansuri populare românești. Au urmat apoi secvențe frumoase ale împrietenirii copiilor bedeuani și orădeni, cînd soții Lungu au realizat în curtea Primăriei un adevărat „joc” autentic. Apoi a urmat un moment solemn: dezvelirea creației plastice *Casa Soarelui*, sculptură a artistei plastice *Egyed Judit* din Oradea, care de ani în șir participă la activitatea șantierului de creație artistică de la Jaca și care a mai oferit o creație artistică satului bihorean. Dezvelirea sculpturii a constituit un punct culminant demn pentru actuala Zi Culturală.

Ioan Cozma

Nu e timp pentru modificarea legii minorităților

(www.etnonet.hu). „Nu mai știu când să intre pe ordinea de zi a Parlamentului dezbaterea acestor legi. S-ar putea imagina o înțelegere politică între coaliția de guvern și Partidul Socialist Maghiar (PSM), care, împreună, ar avea majoritatea necesară de 2/3 pentru adoptarea legilor privitoare la minorități, dar pentru alternativa această există doar șanse matematice, iar pentru declarații politice în numele PSM nu sînt îndreptățită.”

Președintele Comisiei Drepturile Omului nu crede că ar fi șanse în acest ciclu electoral nici pentru rezolvarea reprezentanței minorităților în Parlamentul de la Budapesta. „Aceasta este cea mai urâtă datorie pentru noi. În ciuda faptului că aprecierea Curții Constituționale este clară în acest sens, la ora actuală alegerea deputaților minorităților în Parlamentul care se va constitui în 2002 nu mai are nici șanse politice.

Nu sesizez sensibilitatea guvernului pentru problemele minorităților” – a mai declarat Kósáné Kovács Magda. Deputatul socialist a explicat argumentarea situației prin afirmația secretarului de stat de la Ministerul de Externe din partea FIDESZ-ului, Németh Zsolt, care ar fi apreciat că deși în Ungaria trăiesc mai multe naționalități, totuși Ungaria nu este o țară multinațională.

Menționăm că problema reprezentanței minorităților în Adunarea Națională nu a fost rezolvată nici în ciclul anterior, când Guvernul socialiștilor și liberalilor a avut o majoritate de 2/3 în Parlament.

-iova-

Autoguvernările pe țară ale minorităților solicită reprezentanță în Parlament

Pierzîndu-și răbdarea, reprezentanțele pe țară s-au adresat partidelor, solicitînd ca acestea să respecte constituția.

În ciuda obligației asumate și în Legea pentru Minorități din 1993, Parlamentul Ungar nu a constituit nici pînă la ora actuală legea care ar viza posibilitatea alegerii deputaților de minoritate în Parlament. Acest fapt a cauzat o stare anticonstituțională prin omisiune. Actualul ciclu electoral este pe sfîrșite, iar partidele din Parlament nici pe mai departe nu se înțeleg asupra constituirii legii în discuție. Nici în planul legislativ al guvernului nu se poate găsi un astfel de proiect. Prin urmare, este evident că pînă în 2006 minoritățile nu vor avea posibilitatea să-și aleagă deputați parlamentari.

Avînd în vedere această situație, 10 autoguvernări de minoritate pe țară, printre care și Autoguvernarea pe Țară a Românilor din Ungaria, – pe baza drepturilor asigurate în lege – au atras atenția partidelor și comisiilor parlamentare în

cauza să asigure minorităților naționale și etnice din Ungaria, încă în acest ciclu electoral, posibilitatea participării la procesul legislativ, prin adoptarea unei legi privitoare la asigurarea intrării în parlament a unor reprezentanți delegați de naționalitate. Dar asigurarea acestei noi posibilități nu poate înlocui legea, care va asigura reprezentarea ade-vărată.

Inițiatorii pretind ca în urma propunerii lor să se valideze o nouă lege și să se modifice regulamentul parlamentar. Luînd în considerare că pînă la alegeri timpul este foarte scurt, pre-

ședinții autoguvernărilor, printre care și Traian Cretu, președintele ATRU, au dus tratative de pregătire și au elaborat proiectele de lege care vor servi ca bază la consultări cu partidele. Delegații de naționalitate vor fi aleși de autoguvernările pe țară. Aceștia vor avea toate drepturile unui deputat, cu excepția dreptului la vot și vor putea constitui și o delegație aparte de tip fracțiune.

Înțelegerea celor 10 președinți de autoguvernare pe țară a fost semnată miercuri trecută, la data de 19 septembrie.

Ștefan Crăsta

„După o întârziere de un an și jumătate, răspunzînd la o scrisoare semnată de Comisia Parlamentară, ministrul cancelariei m-a asigurat că Guvernul consideră importantă problema modernizării cadrului juridic privitor la minorități, dar mi-a atras atenția că în acest caz nu s-a realizat un consens cu autoguvernările pe țară și ne-a sfătuit să încercăm noi această coordonare” – a declarat recent Kósáné Kovács Magda ziarului electronic ETNONET

Surprinderi româno-maghiare

Ministerul ungar al Afacerilor Externe se arată surprins de unele declarații ale președintelui României Ion Iliescu. Ambasadorul României la Budapesta, Petru Cordoș, a fost convocat joia trecută la sediul Ministerului Ungar al Afacerilor Externe. Partea ungară și-a

exprimat cu acest prilej surprinderea și a solicitat clarificări suplimentare în legătură cu anumite declarații ale președintelui Ion Iliescu, citate de presa română, referitoare la relațiile dintre cele două țări, la situația minorităților și la apartenența la NATO. Președintele Ion Iliescu ar fi făcut afirmații critice privind faptul că România nu a fost acceptată în NATO concomitent cu Ungaria, precum și privind asimilarea minorității române din Ungaria.

Ministerul Român de Externe anunță într-un comunicat de presă că a luat notă cu surprindere de declarațiile făcute de purtătorul de cuvînt al Ministerului Ungar de Externe Horváth Gábor, care a exprimat anumite critici față de unele luări de poziție ale șefului statului român, Ion Iliescu. În document se precizează că aceste comentarii sînt cu atît mai dificil de

înțeles, cu cît au la bază exclusiv materiale de presă și omit sensul mesajului președintelui Iliescu și contextul în care a fost transmis. Se exprimă, totodată, dezacordul față de modul artificial în care sînt asociate afirmațiile președintelui Ion Iliescu, cu concluziile recent încheiatei ședințe a comitetului de specialitate pentru integrarea europeană și euroatlantică. Ministerul Român de Externe mai arată că principiile solidarității și ale sprijinului reciproc vor continua să reprezinte priorități pentru autoritățile de la București în scopul asigurării securității și stabilității regionale și europene, menționînd că aceeași idee rezultă, în termeni neechivoci, din mesajele date publicității de șeful statului Ion Iliescu și de premierul Adrian Năstase, cu ocazia aniversării a cinci ani de la semnarea Tratatului politic de bază între România și Ungaria. (Rador)

„România nu vrea să devină teren de încercare”

„România nu vrea să devină teren de încercare al noii generații de legi privind minoritățile” – a declarat ministrul român de externe Mircea Geoană la ședința comisiei mixte a Parlamentului României și a Parlamentului European, care a avut loc la București zilele acestea, în cadrul căreia s-a discutat și problema legii ungare a statutului.

Legea a fost inclusă pe ordinea de zi a ședinței comisiei mixte, care se ocupa de sprijinirea integrării europene a României. Dezbaterile legate de acest punct al ordinei de zi au constatat,

de fapt, în enunțarea poziției lui Geoană. Ministrul român de externe a precizat că tot ceea ce este bine pentru Uniunea Europeană este bine și pentru România. Deci, va accepta în cazul în care UE va urma să adopte un acord general valabil privind problema minorităților naționale care trăiesc dincolo de frontiere. „Însă – a precizat Geoană – România nu va accepta să existe în zonă o lege făcută exclusiv pentru situația minorităților naționale maghiare, o lege care formulează noi drepturi pentru minorități. Guvernul României nu

poate fi de acord ca noua generație a legilor privind minoritățile să fie experimentată în România înaintea dezbaterii în cadrul unor foruri europene”.

Reprezentanții parlamentari români nu au luat cuvîntul pe marginea acestei probleme, iar din partea reprezentanților Parlamentului European s-a făcut doar observația că această lege nu trebuie să tulbure relațiile dintre cele două state. Aceste relații nu trebuie să se degradeze din cauza legii și să ajungă de la un nivel superior la unul inferior.

(Rador)

S-a pus întrebarea

*Care este rolul autoguvernărilor
în păstrarea identității?*

În săptămîna trecută, Uniunea autoguvernărilor minoritare germane din județul Bichiș organizase o amplă acțiune. În prima parte, *Fatuska János*, directorul muzeului național german din Tata a deschis la Centrul Cultural „Erkel” din Giula o expoziție cu titlul „1100 de ani împreună – soarta germanilor din Ungaria de la descălecarea pînă azi”. Amplul material documentar a ilustrat soarta seculară a nemților din Ungaria cu toate contradicțiile ei, motivînd rolul și locul istoric al acestei naționalități aici, în depresiunea Dunării. După vernisaj a urmat o discuție la masa rotundă, la care membrii autoguvernărilor germane și ceilalți invitați au urmărit o prelegere prezentată de *dr. Kaltenbach Jenő*, comisarul parlamentar pentru drepturile minorităților. Tema dezbaterii a fost tocmai locul, rolul și însemnătatea autoguvernărilor minoritare din Ungaria în păstrarea identității. Tema nu este nouă, tema nu este simplă, tema nu este lipsită de contradicții. Tocmai aceste contradicții au fost sesizate de eminentul politician, care a arătat că multe neînțelegeri, confuzii și contradicții derivă chiar din lacunele legislative, atît din carentele Legii pentru Drepturile Minorităților, cît și din Legea Electorală. În același timp, *dr. Kaltenbach* a menționat că partidele parlamentare nu au dovedit nici voință comună, nici consens în soluționarea chestiunilor confuze. Dar, pe de altă parte, a observat comisarul parlamentar, nici ele, minoritățile naționale și etnice nu au dovedit suficientă convingere și unitate. Autoguvernările pe țară nu apără principii unitare și concrete nici în privința problemelor, nici în privința soluțiilor. Iar cît privește competențele, respectiv incompetențele autoguvernărilor minoritare locale, acestea, la fel nu sînt nici clare, nici

motivate. Iar raportul dintre primării, deci autoguvernări locale și autoguvernări minoritare este încordat și pe alocuri chiar contradictoriu, fiindcă aparatul administrativ local nu are nici un avantaj din existența autoguvernărilor minoritare. Dimpotrivă, din punct de vedere administrativ, ele pretind doar muncă mai multă, birocrație sporită, în plus, deseori și cheltuieli suplimentare. Deși, se știe, autoguvernările minoritare primesc un fond bănesc anual din bugetul central. Numai că, acești bani trebuie folosiți în cea mai mare parte pentru cheltuieli de întreținere și de funcționare. Se pune întrebarea: ce întreținere, ce funcționare. Iar în acest climat confuz este imposibil și nici recomandabil, ca o autoguvernare minoritară să-și asume administrativ o școală, o instituție culturală sau orice altă formație minoritară fie din sfera învățămîntului, a culturii sau a sferei civile. Folosindu-se de o comparație neobișnuită, comisarul a asemănat autoguvernările minoritare cu un copil din flori, pe care nu-l iubește nici mama – forurile centrale care sînt departe de a ocroti aceste organe, nici tata – autoguvernările locale, primăriile, pentru care autoguvernările minoritare sînt doar factori care sporesc și complică munca și birocrația – totuși acest copil se dezvoltă bine, sănătos și se dezvoltă de treabă.

În acest context s-ar pune întrebarea, atunci, ce rost au aceste autoguvernări minoritare. La care politicianul a răspuns categoric afirmativ, susținînd că așa, cu toate limitele lor, cu toate greutățile lor, autoguvernările minorităților exprimă o voință colectivă: dorința și încrederea minorităților naționale în viitorul lor, în specificul lor, în rolul lor de îmbogățire culturală și spirituală a vieții politice a țării.

E. Illyés

Responsabilitatea factorilor politici

Nu demult stăteam de vorbă cu un prieten, politolog și analist, despre care nici după cîțiva ani de cunoștință nu-mi dau seama, de partea cui se situează. I-am auzit deja părerea despre anumite probleme, și pro, și contra. Cînd a pomit povestea, s-a pronunțat categoric, de exemplu, împotriva așa numitei legi a statutului. Pe vremea aceea avea argumente clare, convingătoare.

Acum, de data aceasta ascult teoria sa cu totul contrarie. În ce sens? Să vedeți și dv. E vorba despre o nouă și originală teorie despre care, în zilele noastre se vorbește din ce în ce mai mult, și anume: „granițe eterice, spiritualizate, aeriene”. În cadrul Uniunii Europene (UE) se constată o tendință nouă, exprimată și explicată prin noțiuni ca întrepătrunderea frontierelor (a határok átjárhatósága), transparența granițelor (a határok átláthatósága), eterizarea granițelor (a határok ellégiesítése). Lumea spune că începe să conceapă lucrurile în regiuni, de data aceasta fiind vorba despre regiunea răsăriteană a Europei.

Bine, bine, dar în ce consistă teoria ta? – I-am întrebat pe prietenul meu politolog. El mi-a răspuns spontan: E foarte simplu! Explicația care a urmat a durat cel puțin o oră, din care eu am tras concluzia că, de fapt, se folosește sau mai degrabă se confundă o tendință internațională cu una națională și naționalistă în același timp. Iată: „Prin legea statutului, noi de fapt facilităm, ajutăm în realitate un proces, un curent care în cadrul UE este deja în curs de realizare”. Ghilimelele nu sînt puse degeaba, cu cîteva zile în urmă am avut ocazia să văd textul scris.

Pînă aici, totul pare în ordine. Numai că problema mea începe tocmai aici. În ce sens? În sensul că unii responsabili în domeniul politicii nu se lasă descurajați, folosindu-se de un anumit curent pentru a dovedi justetea, vitalitatea unei politici puse, cel puțin de către mine, sub multe semne de întrebare. Sper că n-aveți îndoieli, la ce mă refer. Iar responsabili noștri doar ridică din umeri: „Ce vă tot văietăți cu legea statutului,

cînd aceasta este pusă în slujba unei cauze juste, europene.”

N-am vrut să vă dezamăgesc, am urmat doar să fiți în cunoștință de cauză. Vîna mea este numai voința de a nu umbla cu niște lucruri neadevărate, luate din vînt. E vorba de lucruri vînturate, „aerisite” de-a binelea. Iată deja puterea publicității, a trîmbițării „în lume și vileag” a unei cauze ridicate tot la rang de politică de stat – politică naționalistă, iredentistă, de data aceasta cu aco-perirea UE.

E camuflaj? Este! Numai că, stimați domni, factori politici, nu uitați că societatea majoritară, în cele mai multe țări în cauză, tinde nu să sugrume identitatea minoritară, ci s-o păstreze cu orice preț, aducînd și ea contribuția sa la cauza comună. Asta conform modului de gîndire al unei democrații adevărate. Se spune că în democrație domină legea și ordinea. La noi? Deocamdată totul mi se pare de nepătruns, eteric, aerian. Numai să nu cumva să dea D-zeu să fim și noi răciți cu aer.

Al. Ardelean

Dialog la Budapesta despre integrarea României în NATO

Ungaria are interesul ca toate țările care satisfac cerințele să poată deveni membre ale NATO, iar în acest scop autoritățile ungare doresc să acorde sprijin politic și practic – a de-

clarat, în cadrul lucrărilor Comitetului pentru integrare a Comisiei mixte interguvernamentale româno-ungare, care au avut loc marți, 18 septembrie, la Budapesta, șeful delegației

Ungariei. Este de neprețuit orice manifestare de solidaritate, mai ales dacă această vine din partea a două țări vecine – a afirmat *Mihnea Motoc*, secretar de stat al Ministerului român de Externe, referindu-se la atacul terorist asupra SUA. Secretarul de stat român a precizat că, în cadrul comisiei mixte interguvernamentale, comitetul pentru integrare are un rol deosebit și este foarte importantă poziția Ungariei de a sprijini țările care sînt pregătite pentru aderare, iar România consideră că este suficient de pregătită din punct de vedere militar, economic, politic și al legislației pentru a deveni membră a NATO. Copreședintele român al Comitetului mixt pentru integrare și-a exprimat totodată speranța că România se va bucura și pe mai departe de sprijinul Ungariei. (*Rador*)

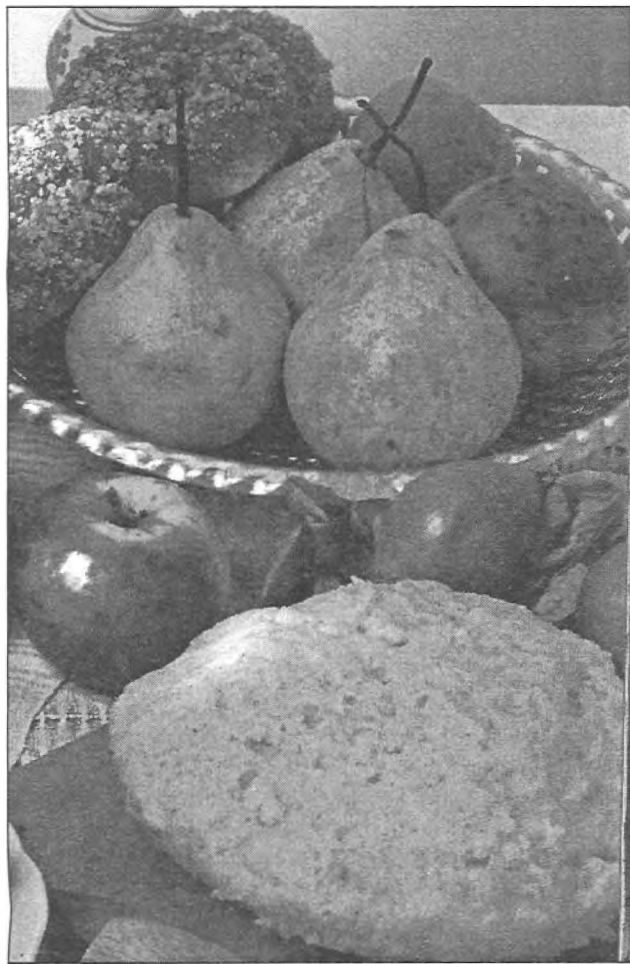
Raportul Comisiei CE urgentează modificarea sistemului de alegere a autoguvernărilor minorităților

Comisia consultativă a Consiliului Europei (CE) consideră important ca Ungaria să reglementeze acel cadru juridic deficitar care permite la ora actuală intrarea în structurile de reprezentanță a minorităților a acelor persoane care nu aparțin comunității respective. Aprecierea face parte din raportul dat publicității în aceste zile de Biroul Executiv al CE, elaborat de comisia de lucru privitor la implementarea în Ungaria a

Convenției cadru pentru protecția drepturilor minorităților naționale. Raportul în discuție apreciază tot atunci în mod pozitiv măsurile luate de Guvernul Ungariei în interesul protecției drepturilor minorităților, inclusiv inițierea înființării sistemului de autoguvernare sau realizările din învățămîntul de naționalitate. Convenția cu drept juridic internațional a CE a fost semnată de către Ungaria în anul 1995.

-va-

Recunoștința față de Dumnezeu între sărbătoare și datoria practică a vieții

Mulțumirea și bucuria sufletească nu stau în mărimea întâietății, nici în mulțimea banilor, nici în importanța funcției, nici în puterea trupeză, nici în luxul mesei, nici în podoba hainelor și nici în alte lucruri omenești, ci numai în biruințele duhovnicești și în conștiința curată și bună, spunea Ioan Gură de Aur.

Cu fiecare ocazie a sărbătorii de mulțumire, stăm parcă mai conștienți în fața poruncii Domnului Isus Hristos de a aduce drept mulțumire trupul nostru ca jertfă vie, sfântă și plăcută lui Dumnezeu.

În Vechiul Testament, relația israelitului era mij-

locită de jertfa necurată și de marele preot. Dar în ce-l privea israelitul mai era chemat să aducă cinci feluri de jertfe – arderea de tot, darul de mâncare, jertfa de mulțumire, jertfa de ispășire și jertfa pentru vină – pentru ca prin aceste jertfe, reprezentate desigur, prin animale moarte pe altar, israelitul să-și aducă aminte că el a fost chemat să fie o jertfă vie pentru Domnul. A fi o jertfă vie însemna pentru israelit trăirea unei vieți care să întrupeze în toate aspectele ei cele trei adevăruri fundamentale ale relației cu Dumnezeu: faptul că îi aparține lui Dumnezeu și

îi dă socoteală lui Dumnezeu. Jertfele pe care le aducea israelitul trebuiau să moară și să ardă pe altar, tocmai pentru ca el să poată trăi ca jertfă vie, adică, pentru ca viața lui, sub toate aspectele ei, să poată fi închinată Domnului.

Tot așa, și noi suntem chemați să aducem trupurile noastre ca jertfă vie lui Dumnezeu, adică trebuie să întrupăm adevărurile Lui în viața de zi cu zi. Iar lucrul acesta este posibil tocmai pentru că Domnul Isus Hristos a murit în locul nostru. Astfel, prin trupul Lui, noi am murit în ce privește Legea, iar o dată Legea împlinită, Duhul Sfânt are libertatea să lucreze în viețile noastre și să ne înfăptuiească pen-

tru trăirea unei vieți după voia Lui Dumnezeu.

Duminică, la 23 septembrie 2001, credincioșii Bisericii Baptiste Române din Micherechi, cu ocazia Sărbătorii de mulțumire, au avut posibilitatea să își reînnoiască, fiecare în suflul său, angajamentul de a-și închina întreaga ființă lui Dumnezeu, ca pe o jertfă vie, sfântă și plăcută. În cadrul celor două slujbe de duminică, mesajele pastorului Daniel Burtic, cântările de laudă ale fanfarei comunității maghiare din Zona Crișurilor, ale grupului de laudă și închinare din Biserica Baptistă Betania din Sibiu, cât și ale credincioșilor bisericii, s-au îngemănat ca o ofrandă umilă adusă spre slava Mântui-

torului nostru Isus Hristos. E adevărat că cuvintele noastre nu vor fi niciodată suficiente pentru a răsplăti binecuvântarea revărsată de Dumnezeu an după an în viața noastră, însă legământul făcut de noi cu Dumnezeu de a trăi așa cum El ne-o cere, poate fi și poate rămâne de-a pururi o mărturie grăitoare a domniei glorioase, a Dumnezeului nostru.

Ne rugăm, ca niciodată credincioșii din Biserica Baptistă Română din Micherechi să nu uite datoria sfântă de a mulțumi lui Dumnezeu și de a trăi plini de credincioșie pentru Dumnezeu, în mijlocul comunității locale. Ne rugăm, ca jertfa noastră de fiecare zi să fie vie, sfântă și plăcută lui Dumnezeu.

Măreția lui Dumnezeu o garanție a biruinței

O dată am fost confruntat cu o problemă și mi se părea că nu există nici o cale de ieșire. Cu cât mă gândeam mai mult la această problemă, cu atât ea creștea tot mai mare. Tocmai atunci Domnul a vorbit ușor duhului meu, îmbărbătându-mă cu aceste cuvinte: „Nu uita niciodată măreția Dumnezeului tău. Să păstrezi în mintea și în inima ta măreția Dumnezeului tău și atunci vei fi mereu puternic în credință. Nu te uita la cât de mare este dușmanul, cât de mari sau multe îți sunt problemele, ci uită-te la măreția Dumnezeului tău.”

Frica, neîncrederea apar în viața noastră atunci când pierdem din vedere măreția Dumnezeului nostru. Dumnezeu este un Dumnezeu gelos și nu dorește să acordăm o mai mare atenție problemelor noastre decât Lui. Vrea ca El să fie primul loc în viețile noastre și să nu fie pus deoparte din cauza problemelor.

Pe când Isus era pe pământ, nici o problemă pe care o avea nu era prea mare. El era întotdeauna stăpân pe situație. Adesea ne este mai ușor să credem că Isus a fost stăpân pe situație când a fost pe pământ, decât să credem că El are sub control situația noastră prezentă. Dar în Evrei 13:8 citim că, „Isus

Hristos este același ieri și azi și în veci.”

Modul în care vorbesc mulți creștini ne face să credem că diavolul devine din ce în ce mai puternic, iar Dumnezeu devine din ce în ce mai slab. Ei văd răul cum crește în toate privințele și adesea citează din Biblie versete precum „Dragostea celor mulți se va răci” (Matei 24:12) sau „Nu te teme, turmă mică...” (Luca 12:32). Aceștia se văd, ca pe o grupă de marinari ce stau agățați de vaporul care este pe punctul de a intra sub valuri: sau încearcă să apere „fortăreața Evangheliei” de diavolul și demonii lui care se găsesc după ziduri și îi asediază. E grav atunci când creștinii își folosesc ultimele puteri pentru a-și menține steagul fluturând, dar nu-l mai văd pe căpitan – Dumnezeul Oștirilor. Ei au uitat măreția Dumnezeului lor.

Deși este un fapt dovedit că Diavolul câștigă multe runde în zilele noastre, totuși el nu va câștiga bătălia decisivă. Scriptura ne spune că, cei ce rămân până la capăt lângă Dumnezeu, aceia sunt cu adevărat biruitori. Fiii lui Dumnezeu vor câștiga datorită măreției Dumnezeului lor. Nu numai puterea celui rău crește pentru că ne aflăm „în zilele din urmă”, dar și pu-

terea Duhului Sfânt este turnată pe pământ într-un mod fără precedent. În fiecare zi sunt mântuiți mii de oameni de pe întreg pământul.

Dumnezeul nostru nu va fi niciodată întrecut de Satan, dar trebuie să avem ochi ca să vedem toate aceste lucruri. Nu întotdeauna este posibil să le vedem cu ochii noștri naturali, ci cu ochii noștri spirituali.

Regele Siriei a trimis în Samaria pentru a-l prinde pe profetul Elisei. Servitorul lui Elisei a ieșit dis-de-dimineață afară și văzând o mare armată în afara orașului, a fost cuprins de teamă. Dar Elisei a spus: „Nu te teme, căci cei care sunt cu noi sunt mai mulți decât cei care sunt cu ei.” Apoi El a strigat: „Doamne, Te rog deschide-mi ochii să vadă.” Dumnezeu a deschis ochii spirituali ai tânărului, iar el a văzut că muntele era plin de cai și care de foc (2 Împărăți 6:16-17). A văzut armata cerească a lui Dumnezeu, care era cu mult mai mare și mai numeroasă decât armata regelui Siriei.

Dragi creștini, Hristos Domnul nostru este mai mare decât cele cinci simțuri ale noastre, El este mai mare decât mintea și slaba noastră înțelegere. El este Dumnezeul măreț care ne promite și ne dă biruință.

Programul de duminică al bisericilor baptiste

Cenadul Unguresc
ora 9.30 și 14.00 – serviciu divin

Chitighaz
ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 15.00 – serviciu divin

Micherechi
ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 17.00 – serviciu divin

Mitropolitul Antim Ivireanul

(1660–1716)

Fragment din manuscrisul *Didahiilor*

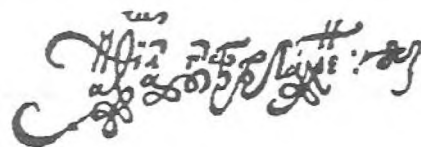
Cunoașterea limbii române este uimitoare la Antim și, dealtfel, din toate atitudinile sale ivireanul apare ca un perfect asimi-

lat. Cunoscător de limbi străine, el e pe deasupra un om cu „ritorie”, un spirit înflăcărat, cu sincerități încântătoare. *Didahiile*

rămân și azi vii. E de remarcat că predicile lui Antim, spre deosebire de vechile cazanii varlaamiene, au „idei”, firește împrumutate, dar cu multă îndemînare propuse unor ascultători neobișnuiți cu speculațiile teologice și cu transcendentalitățile. Dar mai ales Antim are darul întoarcerii brusce spre ascultătorul din biserică cu o retorică încărcată de sevele vorbirii zilnice, și pe temeiuri de un bun simț curent, ducînd la un soi de portrete morale.

Totdeodată Antim are exaltarea lirică, suavitatea, fie că evocă inocența lunei care trece „curată” și nevinovată „fără de zăticneală”, cînd plină fiind, o latră cîinii care nu pot suferi lumina ei, fie că face într-o admirabilă cadență desfășurată fastuos ca o coadă de păun oratorică elogiul, în stil franciscan, al Fecioarei.

(George Călinescu)

Original din Iviria (denumire veche a Georgiei), a avut o tinerețe zbuciumată. Prins rob de turci, e dus la Constantinopol. Aici se îndelnetnicea cu tipografia și xilografia (gravură în lemn). Chemat de C. Brâncoveanu în Țara Românească, a condus Tipografia Mitropoliei București, realizînd multe tipăriri. La fel, a înființat o tiparniță la Snagov, în total tipărind 40 de cărți în română și greacă, unele traduse și înfrumusețate cu gravuri lucrate chiar de mîna lui.

Călugarindu-se, este ales în 1709 mitropolit, fiind colaboratorul intim al domnitorului. După moartea cumplită a lui Brâncoveanu (decapitat de turci, 1714), Mitropolitul Iustin Ivireanul are mult de suferit. E condamnat la închisoare pe viață într-o mănăstire de la Muntele Athos. În drum, este sugrumat de turci și aruncat într-un rîu. De aceea, a fost trecut între sfinții martiri ai neamului (1992).

Deși străin, și-a iubit noua patrie și a învățat foarte bine românește la 30 de ani, acest fapt fiind dovedit de limba expresivă, de o uimitoare frumusețe literară folosită de acest scriitor în *Didahii* (învățăături), principala sa operă. Scriitorul era un mare orator al timpului. Ca mitropolit, a rostit aceste predici la sărbătorile bisericești din București și Târgoviște.

A ilustrat Evangheliile din 1693 și 1697, a decorat ușa de intrare a mănăstirii Antim, a pictat portretul lui Brâncoveanu.

„Aleasă ieste cu adevărat, ca soarele, pentru că iaste încununată cu toate razele darurilor dumnezeiești și strălucește mai vîrtos întru celelalte lumini ale ceriului. Aleasă iaste și frumoasă ca luna, pentru că cu lumina sfințeniei stînge celelalte stele și pentru marea și minunata strălucire de toate șireagurile stelelor celor de taină se cinstește, ca o împărăteasă. Aleasă iaste ca revărsatul zorilor, pentru că ea a gonit noaptea și toate întunerimile păcatului și au adus în lume ziua cea purtătoare de viață. Aleasă iaste, că iaste izvor, carele cu curgerile cereștilor bunătăți adăpă sfînta biserică și tot sufletul creștinesc. Aleasă iaste, că iaste chiparos carele cu nălțimea covîrșăște cerurile și pen-

tru mirosul cel din fire s-au arătat departe de toată stricăciunea. Aleasă iaste, că iaste crin, că măcar de au și născut între mărăcinii nenorocirii cei de obște, iar nu s-au pierdut niciodată podoaba albiciunii. Aleasă iaste că iaste nor carele n-au ispitit nici o greime a păcatului. Aleasă iaste, pentru că iaste fecioară, mai nainte de naștere, fecioară în naștere, fecioară și după naștere și iaste o adîncime neprepută a bunătăților și o icoană însuflețită a frumuseților celor cerești. Iaste o grădină încuiată dintru care au ieșit floarea cea neveștejită și o fîntînă pecetluită, dintru care au curs izvorul vieții, Hristos.”

„...Mă rușinez a spune de posomorîrea celor mîncăcioși în ce chip se tînguiesc în zilele cele de post: cască adese, să culcă puțin și iară să scoală, dorm în silă și silesc să treacă zilele și să nu le priceapă. Să îngreuiază asupra soarelui căci zăbovește a înopă, nomesc zilele postului mai mari decît ceilalte, să fac cum că au durere la stomah și amețeli de cap și stricăciune obiceiului lor, carele nu sînt semne ale postu-

lui, ci ale nesațului. Cu nepohtă să duc la masă, răpsesc asupra verzelor, înjură legumile zicînd: în zadar s-au adus în lume. Să fac și cunoscători de firi, iubitorii de mîncări beau apă fără de răsuflare, ca și cînd ar fi luat de la doftor vreo băutură, fără de dulceață de vindecare. Și cei mai mulți meșterșuguresc băutura, mîngîindu-și pohta lor unii cu brăgă, alții cu bere, alții cu șerbet, alții cu livej, alții cu mied.”

File de istorie pentru copiii români

11

Descoperiri arheologice pe teritoriul
României

Poporul român își are leagănul în acea parte a Europei denumită de istorici *spațiul carpato-dunăreano-pontic*, adică pământul dintre Munții Carpați, fluviul Dunărea și Marea Neagră. Acest spațiu a fost din cele mai vechi timpuri scenă a multor evenimente istorice, unele atât de îndepărtate încât date despre ele abia că au ajuns pînă la noi. Urmele omului în această parte a lumii sînt păstrate pînă în zilele noastre, cînd arheologii au reușit să descopere vestigii importante pentru întreaga umanitate, vestigii care aduc lumină asupra apariției și dezvoltării unor culturi și civilizații demult pierdute în negura istoriei.

descoperite în România a fost constatată prin mai multe metode, printre care și cea „a polenului”. Polenul plantelor are proprietatea de a-și păstra proprietățile chiar și îngropat în pămînt, pentru mai multe milioane de ani. Prin identificarea tipului de vegetație a mediului în care au trăit animalele și oamenii ale căror resturi s-au păstrat în sol, se presupune că e vorba de anii 2 000 000 înainte de Cristos. Specialiști au denumit *umanoidul* (tipul de om) ale cărui resturi s-au păstrat lîngă Bugiulești *austral-antropus-olteniensis*, ultimul cuvînt făcînd referire la regiunea Oltenia, unde se află *Valea lui Greuceanu*. De

Plăcuțele de lut cu inscripții, descoperite la Tărtăria, jud. Alba

Una dintre cele mai uimitoare descoperiri arheologice de pe teritoriul României, este cea din locul numit *Valea lui Greuceanu*, lîngă satul Bugiulești, în județul Vîlcea, Oltenia. Între anii 1962–1968, săpăturile arheologice au adus la suprafață mai multe feluri de oase de animale, dar și resturi de oase umane aparținînd unei perioade foarte vechi. După cum știm, primele schelete umane, considerate ca aparținînd perioadei antropogenezei (nașterii omului), au fost descoperite în Africa, la sud de Ecuator, deci în emisfera australă (=sudică) a globului terestru. De aceea, tipul uman ale căror resturi au fost descoperite în Africa, a primit numele de *Australopithecus*. Scheletele aveau vechimea de peste trei milioane de ani, în timp ce vestigii asemănătoare din Europa erau vechi de „numai” cîteva zeci de mii de ani. S-a crezut astfel timp îndelungat că omul a apărut în Africa, și de aici s-a răspîndit mai întîi în Asia, apoi în Europa. Însă descoperirea din *Valea lui Greuceanu* vine să probeze ipoteza că geneza umană a putut începe la fel de bine în emisfera boreală (=nordică) a Pămîntului, chiar în Europa. Vîrsta scheletelor

altfel, nici denumirea acestui loc nu pare a fi întîmplătoare, deoarece *Greuceanu* este personajul înzestrat cu puteri neobișnuite, al unui vechi basm românesc pe care îl puteți citi în culegerea lui Petre Ispirescu, *Basmele românilor*. Chiar datorită vechimii extraordinare pe care par să o aibă descoperirile arheologice din județul Vîlcea, specialiștii se abțin încă de la concluzii concrete, căci acestea ar putea da un alt aspect istoriei celor mai vechi timpuri.

O a doua descoperire importantă pe teritoriul României o constituie desenele rupestre (desene pe stînci) din peștera Cuciulat. Aceste picturi au fost descoperite în 1978 de o echipă de speologi (exploratori ai peșterilor) a Clubului *Emil Racoviță* din București. Pînă la acel moment se credea că desene rupestre există doar în peșteri din peninsula Iberică, din sudul Franței și de la est de Munții Ural. Nici în spațiul României, nici pe aria mai întinsă a peninsulei Balcanice nu se semnalaseră astfel de descoperiri. Peștera Cuciulat se află în Munții Apuseni, pe teritoriul comunei Letca, în județul Sălaj, pe valea Someșului. Picturile de aici au fost create în epoca străveche a pietrei, cu

Serialul nostru conceput în ajutorul elevilor, dar în primul rînd în sprijinul cadrelor didactice care au în vedere predarea cunoștințelor de cultură și civilizație românească, vă va însoți și în noul an școlar. Vă dorim o activitate cît mai rodnică, adăugînd următoarea precizare: scurtele „lecții” de istorie au la bază în primul rînd – cum este și normal – lucrări ale istoricilor români, apărute după 1990; la sfîrșitul serialului (în luna decembrie), vor fi prezentate pe scurt aceste lucrări și autorii lor.

aproximativ zece mii de ani înainte de Cristos. Pereții grotei au fost împodobiți cu desene de culoare roșie-cărămizie, ce reprezintă: un cal în mișcare, o felină (poate fi o panteră de peșteră – specie azi dispărută, – un rîs sau o pisică sălbatică, un corp uman, o pasăre cu penaj bogat. Specialiștii au lansat ipoteza că această grotă ar fi putut fi un sanctuar subteran, un loc care slujea practicării unor procedee magice, unor ritualuri de vînătoare. Artistul anonim ce a trăit în această parte a lumii, în urmă cu peste 12 000 de ani, ne-a lăsat prin picturile sale o dovadă despre modul de a trăi și de a gîndi al oamenilor străvechi.

Încă din secolul al XIX-lea, cînd arheologia românească începe să se dezvolte, se fac multe descoperiri pe valea Mureșului, în sudul și vestul Transilvaniei. Aceste zone au fost totdeauna favorabile practicării agriculturii și sînt deosebit de bogate în vestigii arheologice. Un astfel de spațiu este și localitatea Tărtăria, în județul Alba. Primele săpături în acest loc au avut loc în 1942–1943, dar au fost întrerupte și reluate abia în 1961. În acest an au avut loc descoperiri uimitoare: printre resturi de schelete umane s-au găsit 26 de figurine de lut ars, trei statuete din alabastru și trei tăblițe din lut ars. Aceste trei piese

din urmă s-au dovedit a fi foarte prețioase, deoarece după curățirea lor, au ieșit la iveală grupuri de semne grafice, care ar putea constitui urmele celei mai vechi scrieri de pe aceste meleaguri. Cele trei plăcuțe

au avut probabil funcție magică, fiindcă par a fi niște amulete. Două au formă de dreptunghi, a treia este rotundă și putea fi purtată ca medalion. Pe una din fețele tăblițelor de lut sînt încrustate unele desene schematice (arc, pasăre, cerb), dar și semne care par a fi „litere”. Arheologii români și străini au remarcat imediat asemănarea cu tăblițele din lut ars, acoperite cu scriere cuneiformă, descoperite între Tigru și Eufrat, pe locurile vechii Mesopotamii. S-a emis chiar ipoteza că tăblițele de lut de la Tărtăria ar putea fi un „import” din Sumer, sau o imitație a celor sumeriene. Însă misterul „scrierii” de pe aceste plăcuțe rămîne să fie dezlegat în viitor, întregind informațiile prețioase despre civilizația anilor 3000 înainte de Cristos.

Alexandru Odobescu ocupă un loc aparte în istoria cercetărilor arheologice. Odobescu s-a remarcat prin activitatea de susținere și încurajare a primelor săpături arheologice sistematice din România. Între lucrările sale importante se numără și descrierea *Tezaurului de la Pietroasa* (1889), comoară de aur găsită în 1837 la Pietroasa-Buzău și cunoscută sub denu-

mirea de *Cloșca cu puii de aur*, aflat actualmente în Muzeul Național de Istorie din București.

Așteptăm emoționați „balul bobocilor”

În ultimele numere ale Foii am publicat diferite informații importante despre serbările de deschidere a anului școlar de la școlile românești din Ungaria, am făcut bilanțul elevilor din școlile generale și din liceul românesc din Giula, dar am întrebat și opinia celor mici și mari despre începutul noului an. Însă clasele întâi ale Liceului Nicolae Bălcescu din Giula nu au fost prezentate. În toamna aceasta, liceul se mîndrește cu două clase de începători, clasa 9/A cu diriginta Florentina Olteanu și 9/B, cu diriginta Vera Gurzău.

Dintre elevii acestor clase, șase s-au angajat la o mică discuție: Cristina Bányai din Giula, clasa 9/A, Simona Forogău din Micherechi, clasa 9/B, Agneta Moș din Chitighaz, clasa 9/A, Cristian Oros din Salonta, clasa 9/A, Ana Ruja din Micherechi, clasa 9/B, Eduard Silaghi din Salonta, clasa 9/A.

— Au trecut deja cîteva săptămîni de la începutul anului școlar, început care

pentru voi este cu totul diferit față de celelalte. Ce impresii aveți?

Simona: — Primele zile au trecut foarte frumos. M-am acomodat cu condițiile din liceul acesta, mi-am aflat deja tare mulți prieteni. Mă bucur că am venit aici.

— Eduard, tu ai venit din România și ai făcut cei opt ani la școală generală la Salonta. S-au împlinit așteptările tale?

Eduard: — Da, sigur. Acum încep să mă acomodez. Îmi găsesc mereu prieteni noi. Învățămîntul de aici este destul de diferit față de cel din România, pentru că se mai învață și limba maghiară, dar îmi place.

— Cristian, și tu ai venit din România, dar ai absolvit aici la Giula școala generală românească. Ce crezi, cum vor fi anii viitori?

Cristian: — Sper că se vor termina tot cu bine.

— Agneta, tu ești din Chitighaz. De ce ai ales acest liceu?

Agneta: — Am vrut să

vin aici, pentru că și fratele meu a studiat aici. Și eu am vrut să învăț mai departe limba română.

— Cu toții știți că această perioadă de început este și o încercare, deoarece cei mai mari, mai ales cei din clasa a patra vor să-și arate „superioritatea” față de colegii mai mici. Aveți deja astfel de experiențe?

Ana: — Mai întîi m-am temut din cauza aceasta și am avut emoții. M-am tot gîndit, oare cum va fi. Dar profesorii ne-au liniștit.

Cristina: — Nici eu nu prea am avut astfel de experiențe, dar profesorii ne-au liniștit și ne-au asigurat că cei din clasa a patra n-o să ne facă nimic.

Simona: — Să fiu sinceră, prima dată mi-a fost frică. Dar după ce am aflat că profesorii au interzis orice încercare drastică a celor mai mari, m-am liniștit.

Cristian: — Dintre cei șase băieți din clasa noastră, patru stăm la cămin, dar nici noi nu am trăit experiența unor lucruri dure. Toți încercăm să ne împrietenim.

— Nu mă refer doar la lucruri neplăcute. Dar, oare nu s-a întîmplat, de exemplu, că vi s-a cerut să-i serviți pe dintr-o patra cu apă proaspătă sau să le duceți scrisorile la poștă?

Cristian: — Astfel de lu-

cruri se pot întîmpla, noi le îndeplinim anumite solicitări, dacă ne roagă frumos. Este normal. Cei care sînt mai mici trebuie să se supună într-o anumită măsură celor mai mari. Și eu aștept ca peste trei ani cei mici să-mi suporte micile pretenții, cerințele.

Simona: — Și la noi, la fete, s-a întîmplat de exemplu, că într-o după-masă ne-au rugat niște colegi dintr-o patra să le aducem niște felii de pîine. Am ris puțin, dar am împlinit rugămintea lor, pentru că nu a fost o sarcină prea grea.

— Cum așteptați balul bobocilor?

Cristian: — După cum știți, acest bal al bobocilor va fi organizat de clasa a doua, la sfîrșitul lunii septembrie sau la începutul lui octombrie. Așteptăm foarte emoționați.

Simona: — Nu știți prea multe despre acest bal, dar dacă trebuie să trecem neapărat și peste „ritualul de inițiere”, atunci — fie!...

— Cum vi se par profesorii? Diferă metoda lor de predare față de cea din școala generală?

Cristina: — Profesorii de liceu sînt mai severi, deci trebuie să învățăm mai mult decît la școala generală.

Eduard: — Majoritatea profesorilor sînt exigenți,

dar asta-i un lucru normal.

Ana: — Acum, la început sînt și foarte prietenoși, dar o să vedem în martie sau aprilie, cînd vom avea teze mai serioase.

— Nu există probleme sau rivalizări între clasele 9/A și B?

Eduard: — Nu. Sîntem în relații bune cu toți colegii din cealaltă clasă. Sîntem prieteni buni și ne înțelegem bine.

— Care-i situația cu părinții? Mai vin să vă controleze? Poate vouă var plăcea să vă distanțați puțin de casa familială.

Ana: — La început, părinții mei au venit mai des la cămin, au mai dat cîte-un telefon, să afle dacă totul e în ordine. Dar aceste vremuri au trecut.

Simona: — Mi-am dat seama încă în vară că dacă voi începe cursurile aici, va trebui să mă despart tot mai mult de familie. Dar acum, cînd sîntem „departe” de ei, așteptăm să-i vedem, să ne ducem cît mai des acasă.

Eduard: — Mie personal, mi-e tare dor de părinți. Abia aștept sfîrșitul săptămîinii.

— Nu v-ați pus o fotografie de familie pe masă sau pe lîngă pernă?

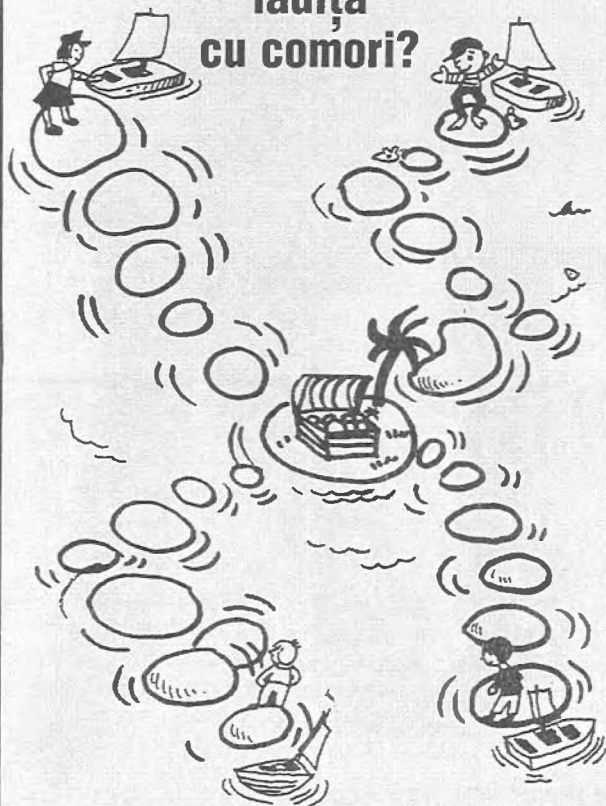
Simona: — Cred că dacă aș avea fotografia familiei în fața mea, n-aș îndrăzni să fac orice, fiindcă aș simți întotdeauna prezența lor.

Cristina: — Noi trăim cu părinții aici la Giula, deci nu sînt căministă. Dar liceul nu înseamnă o schimbare prea mare, fiindcă părinții mei sînt profesori la această școală, așa că ei știu întotdeauna ce fac. Deci e greu așa...

Cristian: — Eu am fotografii de familie. În timpul pauzelor le mai privesc și ne gîndim la cei de acasă. Dar nu trebuie să exagerăm, pentru că am venit aici să învățăm și nu ca să ne plîngem.

Rita Ruja

A cui va fi lădița cu comori?

Probabil a aceuia care este mai aproape de ea.
Cine cîți pași trebuie să facă pînă la insula cu comori?

Foaia românească
poate fi citită
și pe Internet

www.foaia.com

Pe timp frumos, pe ger, pe ploaie – bine îmbrăcați la școală

Ce bine era cu ani în urmă, căci nici părinții, nici copiii nu aveau prea multă bătaie de cap cu răspunsul la întrebarea: *Cum să fie îmbrăcat copilul când se duce la școală sau la grădiniță?* Fiindcă erau vremuri când tineretul școlar purta zi de zi uniforme școlare. Deși uniforme nu erau prea îndrăgite de copii, totuși era o ținută practică: halatele se purtau peste hainele obișnuite, pe de-o parte ferindu-le, iar pe de altă parte, generând o anumită uniformizare. Această uniformizare poate fi comentată azi în fel și chip: a știrbit autonomia individului, a egalat trăsăturile specifice ale școlarilor, a șters laturile subiective din individualitatea fiecărui copil. Deci, în condițiile socialismului, a însemnat cu adevărat o uniformizare a individului, caracterul colectiv știrbind esența caracterului personal. Abordând chestiunea din altă direcție, tineretul școlar a găsit întotdeauna soluții pentru a scăpa de această uniformizare silnică: erau ani când liceenii (mai ales băieții) purtau halate cu trei numere mai mari, arătând ca niște clovni pensionari, în alți ani, fetele purtau halate scurte, strâmte, de erau mai provocatoare decât manechinele. Dar se făcea „modă” și prin alte amănunte: uneori se „purta” mîneca suflecă, alteori se purtau în locul halatelor albastre halate maronii, uneori se schimbau nasturii pe ace de siguranță, alteori se aplicau pe buzunare diferite embleme. Țin minte, era o perioadă când se puteau citi parole, citate, glume, nerozii, halatele liceenilor arătând ca niște capodopere de graffiti. Dar se făcea și „modă adevărată”, cu ghiozdanele. Mai exact, erau ani când în locul ghiozdanului tradițional se purtau rucsacuri, în alți ani, școlarii își duceau o parte din manuale în serviete și genți diplomatice, alteori în simple (și cît mai târcate) pungi de plastic, iar alteori își cărau lucrurile în sacoșe mari și diforme.

Cu alte cuvinte: tinere-

tul școlar a găsit întotdeauna o modalitate de a se simți bine în cadrul vestimentației obligatorii.

De cînd obligativitatea aceasta s-a lichidat, tabloul școlar a devenit variat, strident colorat: fiecare poartă ce-i convine sau ce-i permite buzunarul. Și la acest punct chestiunea generează contradicții, conturîndu-se tot mai mult diferențierile sociale. Unii copii „de bani gata” sosesc la școală cu pulovere de marcă, cu tricouri ale unor renumite case de modă, cu încălțăminte scumpă, pretențioasă (deși nu neapărat bună, potrivită), cu pulovere aduse din străinătate, cu fulare, șaluri și accesorii pretențioase. Toate astea stîrnesc invidia colegilor proveniți din familii mai modeste. În același timp, adolescentul orgolios își terorizează părinții, rîvnind după aceste obiecte vestimentare. Și atunci recurge la modalități dintre cele mai variate și nealese, pentru a-și procura cîte-o bluză extravagantă, ghetă de marcă, blugi veritabili. Fie că-și pune părinții la mari încercări financiare, fie că nu, această diversificare este totuși într-un fel periculoasă, fiindcă face o demarcație socială drastică, împărțind tineretul în copii săraci și bogați. Chiar dacă afirmația este schematică, ea corespunde totuși adevărului.

Același fenomen poate fi constatat chiar începînd de la creșă și grădiniță. Cîndva, la creșă copiii își petreceau toată ziua în hăinuțele creșei. Dimineața părinții îi duceau îmbrăcați în fel și chip, apoi schimbau hainele „de acasă” cu cele din creșă, de obicei niște pantalonași (scurți sau lungi, după anotimp), bluze și pulovere, iar drept încălțăminte: papuci sau ghetuțe mai ponosite dar comode, aduse de acasă, care nu se mai potriveau la purtare obișnuită, pe stradă. Din ultimii ani însă, copilașii preșcolari sînt îmbrăcați exclusiv în hainele lor „civile”, creșa sau grădinița ne mai asigurînd copiilor vestimentația. În acest fel, azi grădinițele de copii și

creșele arată, în general, un chip vesel, viu colorat, fețițele în rochițe frumoase, cu volănașe și danteluțe, cu ghetuțe din lac sau piele fină, unele cu bonete și pălăriiore vesele, băieții cu pantalonași cu multe buzunare sau chiar cu bretele, cu șepci din cele mai fisti-chii. Dar tocmai de aici începe diferențierea, deosebire care se cunoaște de la o poștă: se cunoaște copilul îmbrăcat în haine noi și copilul cu haine „moștenite” de la un frate mai mare sau de la neamuri, se vede cine și de către cine și cum e îmbrăcat.

Împotriva acestui fenomen nu avem ce face, în schimb sînt recomandabile reguli generale, care nu știrbesc nici individualitatea copilului, nici nu-i rănesc sentimentele.

În șirul hainelor preferate de toate generațiile de copii rămîn și acum, ca de peste un deceniu: pulovere, tricourile și, firește, blugii, de preferat în varianta unor pantaloni „de grădinar”, sub care se poate purta orice, conform vremii. Și oricît de frumoase ar fi azi rochițele, ele nu sînt recomandabile pentru joaca din gră-

diniță pe durata zilei întregi, mai ales că ciorapii se rup și azi foarte ușor. În această convingere, purtarea pantalonilor este recomandabilă pentru orice copil.

Chiar dacă nu se mai poartă uniforme școlare, s-a încetățenit totuși acea modă practică bazată pe pantaloni de genul blue jeans și tricouri (sau pulovere), iar pe timp ploios, cîte-un anorac impermeabil. Notele individuale sînt date și azi de accesorii tinerești obișnuite: de cîte-o cataramă deosebită, de agrafe de păr originale, de ace de siguranță cu forme provocative, insigne nostime, etichete stridente. Toate acestea dau tocmai caracterul tinerețesc al unei

vestimentații în principiu monotone, în ciuda faptului că, paradoxal, nu mai există uniforme. Și putem fi convinși că micile idei, noutățile scornite de elevii mici și mari de la un sezon la altul înseamnă „sarea din bucate” sau mai exact „unitate în varietate”.

Încă o idee care poate găsi adepți în rîndurile tineretului nostru. Într-o școală (de stat) din Marea Britanie, niște părinți și elevi s-au revoltat cum că în școala lor un grup de copii „de familie bună” prea se îmbrăca costisitor. Și atunci, o mamă a cumpărat niște tricouri de diferite culori și mărimi, pe care a aplicat cu tehnică tipografică de multiplicare cîteva motive atractive și le-a împărțit mai multor copii. Și ei, elevii, au lansat cu aceste tricouri

ieftine o adevărată modă, purtîndu-le pe clase, fiecare după desen și aplicații sau culori diferite. Iată, se poate și așa...

E. Illyés

Îmbrăcăminte în mai multe straturi este potrivită în orice anotimp, dar mai cu seamă acuma, toamna, cînd diminețile sînt răcoroase, chiar reci, iar în amiaza mare soarele încălzește plăcut, uneori chiar dogoritor. Deci: peste lenjeria de corp o bluză, un tricou, apoi poate urma un pulover, o vestă, o jachetă, iar la nevoie, încă un strat impermeabil: un anorac, o jachetă, o pelerină de ploaie.

„Am o propunere...”

Mai dăunăz, întâmplare o făcut să mă-ntălnesc cu Tiberiu Iuhas, uă cum mai mult îl cunosc, cu Juhász Tibi, care amu lucră la autogovernare ce mare. N-am avut noi vreme să ne-ncinjem la voarbe, mai ales că iel o fo' cam grăbit, da' d-aceie nu mă poci ponosli că n-o stat dă voarbă cu mine. Cît atîta, da' mie m-o picat bine că ș-o-adus aminte dă mine, că nu m-o-ncunjurat, ce m-o-ntrebat dă sănătate, că ce mai fac ca pensionar ș-așe. Da' cel puțin tăt atîta dă bine m-o picat că m-o ascultat cînd, așe la pripeală, i-am spus că și io aș ave a propunere care, după părere me, ar merita să fie luată-n samă dă cătă șefii conducerii autogovernării noaște. Și, dăuarece dumelui – și zîmbind și în serios – m-o înbărbătat, zîcînd că „hai cu iele, bătr c-or fi și mai multe!” io m-am hotărît să mă tîn dă voarbă: așe-i natura me!

No-amu să vă spun că ce im trece pîn minte mainu tădauna cînd mă-ntălnesc cu cunoscut dă vrîsta me. Iac-așe: Ar fi o treabă bună dacă autogovernare noastă, să

zîcem, o dată pă an, i-ar aduna la on loc pă tăt pensionarii români care or făcut și fac cîteceva pîntru cultura românească dîn țară. No, nu d-odată, ce rînd pă rînd. Mai nante i-aș pofiti la o masă rotundă pă dascălii români care ș-or petrecut o mare parte dîn viață zolindu-să cu pruncașii noști dă la ișcoalele românești. Apoi i-aș invita în sala noauă a autogovernării pă tăt acie bătrîni care, cîndva, ne-or adus bucurii cu jocurile, horele, țesăturile, poveștile uă cu alte lucruri păstrate dîn strămoși. Da' nu m-aș uita nici dă alte pături dă oameni care, pă vremuri, s-or ocupat cu cultura românească. No, ap-amu să nu zîcă nime că numa la oameni dă vrîsta me mă gîndesc, n-ar strîca, dă pildă, ca șefii noști să s-așeze la sfat cu doctorii noști români, uă cu profesorii dă la ișcoalele mai nalte ș-așe.

Apu la ce mă mai gîndesc în legătură cu asta? Dă pildă că la adunările așe s-ar prezenta în fața celor goști, ar vorbi o voarbă-doauă asociații d-a noaște, domnu Ciotea și

domnu Cresta. O voarbă-doauă zîc, apoi i-ar lăsa să-ș spună părere cii cinstiș c-on sendvici, c-o bere uă c-o răcoritoare. Nu mă gîndesc la cheltuieli ce știu io cît dă mare, că doară cei mai mult dîntră pensionari amu nu mult plătesc nici la bus, nici la tren. Cilelalte spese ar ieși dîn cîteva zăci dă mii dă forinț, că voarbele omenești nu coată bani.

Că pă lîngă adunări d-aște s-ar pute face și alte lucruri bune, d-asta io-s convins dîn tăt sufletu. Pă cum ș-așe știu că dîn jebu mic a Uniunii și dîn cel mare a autogovernării și banii s-ar aduna cu mare ușurință.

Și, spră sfîrșite, încă ceva: io mai am la buzunar și alte propuneri bune uă nu pre, apu dacă cii dă la cîrmă vreu să aleagă dîntră iele, io cu ce mai mare plăcere le-oî înșira. Da' dacă pîn aște, puțin cu puțin, om ajunje și neapropiem mai frățește unii dă alți.

Sandu Popa

Anecdotă dîn Aletea

S-o-ntîmplat odată că on ficior dă gazdă s-o-ndrăgostit d-o fată săracă, care iera slujnica lor. Cînd mama ficiorului o aflat că tînării să iubesc, l-o luat la brînci pă prunc:

– Măi pruncule, să vorbește pîn sat că fîie fi dragă slujnica noastră!

– Aista-i năcazu mneu, – zîce ficioru.

– Da' să mai vorbește că și tu iești drag ii, – îl mai ocărește mamă-sa.

– Acela-i năcazu ii, – răspunde ficioru.

– Da' să știi cum că lucru aista mie nu-m place nicidăcum! – îi spusără mamă-sa în glas și mai mare.

– No vezi, mamă, aista-i năcazu dumitale! – îi spune ficioru, și cu asta să dusără în treba lui.

(După Petru Popuța, vol. „Cine-i mai puternic?”)

Voarbe înțelepte

● E bine să începi on lucru, da-i și mai bine să termini cu iel.

● Minciuna să asamănă c-on arbore mare care are rădăcini slabe. Cînd vine on vișor, îl scoate dîn rădăcini.

● Fă binele cu gîndu că acărcare ceas poate fi ultimu.

● Bătrîneaș-ai șpitalu bolilor.

● Cere sfatu dă la bătrîn, fapta dă la tînăr.

(După Talmud)

● Dacă am fi fără nici o zîmîntă, nu ne-am afla plăcere în zîmînta altora.

● Omu nicioadată nu-i tumna așe dă fericit, uă năfericit după cum să crede.

● Macar cîte lucruri bune spun dă noi, cu asta nu spun nimic nou.

● Năvinovoșie niciodată n-are atîta pătași ca vinovășie.

(După La Rochefoucauld)

Zîcale din Micherechi

- ▷ Omu cu bucătura mare să-neacă.
- ▷ Așe-i dă țapăn la cap ca uoaule la țap.
- ▷ Capu i-i mare ca-o ludaie, numa-i gol ca-on spic dă paie.
- ▷ Vai dă picioare dacă nu-i cap!
- ▷ Minte mare sparje capu.

Glume

La o crîsmă doi bărbat vorbăsc:

– Măi hortace, pă tine cu... – cum te primește nevastă-ta... cînd meri ac... – acasă... tare tîrziu? – și ș întreabă colegu cel mai bătrîn.

– Nu zîce nimica. Io n-am nevastă, – îi mărturisește tînăru tă' cam gîngăvind.

– Atunci tu dîrce meri numa tîrziu acasă?

Petrică plîngînd fuge la poliție să ceară ajutor și zîce:

– Viniți iute că vecinu să bate cu tata!

– Apu care-i tată-to?

– D-înde să știu io, cînd și ii tumna pîntru asta să bat.

Am citit că...

Treabă să vă mărturisăc sîncer că ieste săptămîină cînd, haba citesc io uișaguri – și d-a mele, și căpătate dă pîn vecini, – nu tădauna aflu treburi uă întîmplări dăspră care gîndesc că să merită să-m spun și io părere. Așe am păfit și în zilele trecute. Ce-i drept îi drept, amu și capu oamenilor, da' și uișagurile-s pline cu catastrofa dîn America și cu socotiri că uare cum a răspunde lume la atacu teroristilor. Că ne putem aștepta la on nou război mondial uă că lume s-a mulțami cu nimicire păcătoșilor? Da's mult ș-acie care să tem că pedeapsa a fi pre mare, că sărăcie a crește nu numa în țările învinuite, ce și la noi ș-așe. Lucru aista-i dă-nțales. Numa că viața nu să poate opri aci, treabă să lucrăm, să trăim, să ne creștem pruncii, să ne păstrăm credința înt-on viitor pașnic, chiar și dacă tâte aște ne-or fi mai grele d-amu încolo.

Cam așe să gîndește omu dă rînd. Nu știu, da' aș vre să cred cum că și în ștrapa după bani s-a-nșimba fire omenească, dîndu-ș sama că bogășie nu-i tumna așe dă fundamentală în treburile vieți pă cum or crezut pînă amu. Cam asta am putut cerne și dîn năște răspunsuri dînt-on uișag dă ieri, răspunsuri date la întrebare că cum să poate omu îngăzdăcii în zilele noaște? Bine-nțales că cii mai mult dîntră cei ce ș-or spus păre-

re or fost uniț în privința că pă cale cinstită îi tare greu să aduni o avere dă pom-pă. Unii or zîs că numa cu învățătură mare și cu noroc și mai mare; alți s-or ponoslit că dîn plata lunară d-abde pot pune la o parte cîteva mii, dacă n-are omu împrumuturi; și mai alți or fost dă părere că numa cu bani mult poț cîștiga în așe măsură ca și te-arădici în rîndu celor înfoiet ș-așe.

Numa că aproape în tâte răspunsurile am aflat și referire la zîcala cum că banii în sine nu te-mbucură, adecă că multe alte lucruri is mai prețioasă în viața omului dîcit banu. N-o-amu, întră cile ce ș-or dorit mai mult dîcit avere, mult or înșirat sănătate, viitoru fericit a urmașilor, on loc dă muncă sigur, bucurii mici da' multe și... Cred că nu-i greu dă gîcit: și pace întră om și om, și întră tâte popoarale lumii. Apu io-s convins că dorința asta amu nu s-o iscat numa așe dîn gol, ce s-o născut dîn frica care amu ne pune-n pericol cile mai prețioasă simțămînturi omenești, pîntră care și înțelejere întră națiile pămîntești.

Știu io bine, că dăspră tătă treaba asta și pîn-amu s-o vorbit tare multe și tare mîndre, numa că cine amu is spune părere în chestie asta, acela așe și crede! Și asta așe-i bine.

Vă dorește sănătate și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Otilia Cazimir

Între prezențele feminine din poezia românească, Otilia Cazimir (pseudonim pentru Alexandra Gavrilescu) aduce un profil distinct, o rară conștiință artistică și prospețime, inspirând tuturor o largă simpatie. Legată de amintirea *Vieții românești* din perioada ieșeană, scriitoarea devine tot mai mult o personalitate între real și legendă...

În creația sa de grațios robust intră multă biografie transfigurată. În tot ce a scris Otilia Cazimir se simte o ușoară moliciune moldovenească în înțelesul continuității spirituale cu străbunii ce dorm sub cerul „melancolicei Moldove”. La toți scriitorii reprezentativi ai provinciei pulsează un lirism delicat, într-o notă duioasă, cu simpatie pentru natură, pentru trecut, pentru dramele celor umili...

De o admirabilă naturalețe, de-un rafinament discret, excelând prin simplitate, poezia Otiliei Cazimir captivează și reține. Versul înaintea ușor, ca și cum n-ar întilni nici o rezistență. Arta Otiliei Cazimir e o artă de nuanțe fine. Într-o operă care îmbină pasiunea cu dezbaterile de conștiință, unii își vor regăsi, ca într-un document al sensibilității contemporane, propriile colocvii cu epoca.

În reflecțiile sale orale, Garabet Ibrăileanu vorbea de „cele cinci poezii” care pot asigura posteritatea unui creator. Cîteodată, volume întregi nu cuprind nestematele așteptate. Otilia Cazimir are mai mult decît cele cinci mari poezii. Versurile reprezentative ale Otiliei Cazimir nu poate lipsi din antologia poeziei noastre contemporane.

Constantin Ciopraga

Pelerinaj sentimental

Grădina mea – grădina copilăriei mele –
Avea odată straturi și alei.
Pe brazde negre înfloreau pansele
Și le stropeau pe înserat bătrînii mei
C-o stropitoare verde, smălțuită.
Erau pe-aicea flori de mîrgărită
Și micșunele cu parfum de mosc...

Grădina noastră... n-o mai recunosc.
Dar prin perdeaua de cireși și nuci,
Mă cheamă-n umbră casa părăsită,
S-anină încă rourușca de uluci
Și pe cerdac se culcă, despletită.

E tot sub streșini cuibul rîndunicii,
Și poate că-i aceeași rîndunică.
M-apropii, cu sfilă și cu frică:
În casa asta mi-au murit bunicii...
Și simt că-n zîmbetul meu tînăr port
Surîsul lor, de-atîta vreme mort.

La ușa ce se vaietă prelung
Mă-ntîmpină parfum închis și greu,
Și-n pragul putred, din trecut, m-ajung
Vechi amintiri din ceea ce-am fost eu.

Odăile pustii mi se arată
Atît de mari cum îmi păreau odată,
Pe vremea cînd le măsuram, tiptil,
Cu pași mărunți și șovăielnici de copil.
Era atît de nalt pe-atunci plafonul scund,
Și ușile erau atît de grele
Cînd încercam să mă ascund,
Ținîndu-mi răsufierea, după ele...

De-atîta colb, ferestrele-s opace.
Pe brazda-ngustă-a picăturilor de ploaie
Pătrunde cenușie în odaie,
În raze lungi, lumina care moare.

Și – uite: nu mai are nici un geam
Fereastra lîngă care așteptam,
Înfrigurată și nerăbdătoare,
Întîiul fulg molatic de ninsoare.

În colț era oglinda veche pătrată,
În apa-i de lumină înghețată
Puneau de-a pururi înserările tîrzii
Fantome plutitoare, fumurii.

Păianjenul tăcerii țese moi
Și diafane pînze de mătășă
Și, răstignită pe părății goi,
Singurătatea stăpînește-n casă.

– Cerdac sonor, aici, sub vița ta,
Întîrziam în fiecare seară.
Și lemnul vechi sub pașii mei vibra
Cu rezonanțe calde, de vioară.

Sub treapta ce se clătina, plecată,
Cînta strident un geam într-o vară
(Un sfredel într-o scîndură uscată...),
Și sus, prin crengile de nuc, se rătăcea
În fiecare seară altă stea.

Și-mi pare că, de m-aș întoarce fără veste,
Ar răsări, cînd s-ar deschide ușa,
Un zîmbet grav și dulce de bunică,
Doi ochi mirați și palizi ca brîndușa
Și-un cuvios parfum de levănțică.

Cu glas tremurător și ușurel,
Bunicul m-ar chema-n iatac la el.
Cu mîini subțiri, m-ar ridica în brață.
Aș aștepta să iasă din scrinul vechi de nuc
Feliile de pîine cu dulceață
Și vrafurile cărților cu poze
În care-aș regăsi, sub scoarțe moi de piele,
Poveștile copilăriei mele.
Și pe divanul înflorat cu roze
Aș adormi-n iatacul cald și bun,
În miros de gutui și de tutun...

Prefață

Stele mici de cositor
Ard de dorul morților...

G. Topîrceanu

Mă uit în ochii mei, – ferești
Deschise larg spre întunericul din mine, –
Și mă întreb cu spaimă: cine ești?...
Și nu știu ce-mi răspunde, nu știu cine.

Făptura asta pieritoare și fragilă:
Atîta am pe lume... Și mi-e milă
Cînd știu că într-o zi o să mă doară
Și-o să se plece-n pulbere, să moară.

Ce lucru mic e fruntea mea,
Sub care mi se zbate lumea-ntreagă...
Și mîna mea, de ce nu mi-ar fi dragă?
Gînganie de colb, ori stea,

Ori floare aspră de trifoi,
Ori inima sălbatică din noi,
N-au toate-același înțeles?

Vezi umbra dulce-a norilor pe șes:
Acum a fost, te uiți la ea, și nu-i...
De ce-ți lași sufletul păgîn în strană,
Cînd fiecare dintre noi e o icoană, –
Icoana lui?

Cum să nu-ți fie dragă umbra ta,
Cînd știi că toată dragostea din lume
Nu-ți poate da
Un ceas mai mult decît ți-e dat, anume?...

Ca să nu plec de tot cînd voi pleca,
Din ce m-a dezmiertat și m-a durut
Am adunat cuvîntul greu, de lut,
L-am netezit cu mîna mea ușoară
Și l-am cioplit în gînd – să nu mai doară:

Atunci cînd nicăieri n-o să mai fiu,
Cînd umbra-mi doar va rătăci pe lume,
O inimă străină, fără nume,
O să primească darul meu tîrziu.

Nu mai plînge...

Nu mai plînge, suflet mic,
Rătăcit pe nu știu unde!
Uită spaima din nimic
Care-n ochii reci s-ascunde.

Cîntec trist și fără glas
Mi te cheamă, pas cu pas.
Cînd străin, necunoscut
Mi te-aduce din trecut:

Floare la ureche,
Tînără sub rouă,
Fericire veche,
Suferință nouă...

Nu mai plînge, c-o să vie
Din adînc de veșnicie
Vreme lungă, vreme grea,
Să ne-nvețe a uita:

Peste noi
Să scuture
Aripi moi
De fluture

Și-un păianjen mic, cuminte
O să-ți depene pe gînd
Firu-i moale și plăpînd,
Ca să nu-ți aduci aminte...

Comori românești pe Muntele Athos

Orice creștin adevărat visează să vadă Muntele Athos. Credem că a pune piciorul pe Muntele Sfint înseamnă a te număra, pentru tot restul vieții, printre cei privilegiați de soartă. Mănăstirile athonite ascund bogății inimaginabile: icoane vechi de sute de ani, obiecte de cult împodobite cu aur și pietre scumpe, straie preoțești țesute cu fir de aur, documente olografe cu sigilii originale, un impresionant număr de cărți deosebit de prețioase – literatură bisericească și cărți de știință, prese de tipărit, matrițe, gravuri, unelte, lăzi de călătorie... O mare parte a acestor comori sînt donații făcute de domnitorii români care și-au lăsat pentru totdeauna pecetea credinței lor pe Muntele Sfint. Neprețuit ca valoare, tezaurul românesc e consemnat pe mai mult de 25 de mii de documente, care se află în toate mănăstirile de pe Athos.

Tezaure românești

Primul document original care poate să rețină atenția vizitatorului este datat 20 martie 1553, fiind scris în slavonă de Alexandru Lăpușneanu, prin care este consacrată dania unui iconostas pentru Mănăstirea athonită Dionisie (devenită acum Dionysiou): „Prin voia lui Dumnezeu, a Fiului Său și a Duhului Sfint, eu, Alexandru voievod, domn al Moldovei, din voia lui Dumnezeu, fiu al lui Bogdan-Vodă și nepot al lui Ștefan cel Mare, am făcut acest iconostas și-l dăruiesc mănăstirii de la Athos, închinată Sfîntului Ioan Botezătorul cel Înainte Mergător. Cu evlavie, mă închin și mă rog pentru binele meu și al familiei mele, astăzi, anul 7061 (1553), ziua a 20-a a lunii martie”.

Un alt document fascinant este scrisoarea de mulțumire a conducerii Mănăstirii Dionysiou, adresată domniței Ruxandra, soția lui Alexandru Lăpușneanu. Doamna Ruxandra, care sub pana lui Costache Negruzzi apărea ca o ființă gingașă și temătoare, în marea ei cucernicie a făcut un gest uimitor: a răscumpărat de la turci toate proprietățile mănăstirii, confiscate în 1568 de sultanul Selim. Un alt domnitor, unul dintre cei mai viteji și mai lu-

minați pe care i-a avut pămîntul românesc, al cărui nume este legat de așezămintele monahale athonite, este Mihai Viteazul. Cu doi ani înainte să moară, în 1599, Mihai Viteazul a înzestrat Mănăstirea Sfîntul

Nicolae, ctitorie a sa, cu pămînturi (satele Coșteni, Suharna, Dralea, Popești, Despicați, Cunești, Cîmpeni și Buciumeni), apoi a închinat mănăstirea și toate domeniile ei unui lăcaș de pe Athos, Mănăstirea Simonopetra. Scris pe pergament de către Stan Logofătul, acest document este delicat ornamentat, iar pecetea care certifică hotărîrea Voievodului român este legată cu un șnur gros, împletit cu roșu, galben și albastru.

Daniile erau făcute nu numai de cei care erau curați în cuget și în faptele lor, erau și o formă de penitență. Astfel, pentru iertarea păcatelor lui Ieremia Movilă și ale soției acestuia, despre care cronicarul Miron Costin ne spune că avea o ambiție fără margini și că nu era străină de otrăvirea cumnatului ei, Simion Movilă, domnitorul a făcut danii repetate Mănăstirii Vatopedou. Călugării acestei superbe mănăstiri athonite închinau familiei domnitorului două slujbe de pomenire pe an, în semn de mulțumire pentru dania făcută.

Credincioși dăruitori

Trebuie să remarcăm faptul că nu numai domnitorii sau boierii făceau donații bisericilor și mănăstirilor, ci și credincioșii de rînd. Un document inedit aflat pe Athos, în arhiva Mănăstirii Xiropotamou, este o „circulară” a domnitorului Scarlat Ghica (datată aprilie 1759), prin care se face cunoscut preoților, călugărilor și locuitorilor că monahul Chesarie Dapontes va aduce în țară, într-o cutie de aur, o bucată din lemnul Sfintei Cruci pe care a fost răstigh-

nit Isus, prilej cu care au fost îndemnați toți credincioșii să facă daruri Mănăstirii Xiropotamou. „Condica de acte și socoteli” a acestei mănăstiri consemnează cu amănunte și daniile aduse din Țările Române pînă la sfîrșitul secolului trecut. Chiar dacă rupte, dintr-o mulțime de cauze, de nucleul de cultură central european, Țările Române demonstrează, prin obiectele de cult și prin cărțile bisericești dăruite Muntelui Athos, că Evul Mediu românesc a fost marcat de o puternică viață spirituală. La fel ca și azi, erau și atunci centre de cultură, iar meșteri minunați au modelat aurul ori argintul cu neîntrecută măiestrie. De multe ori, soții și fiice de domnitori, neveste de boieri și jupînese, în umbra bolților din palatele lor, au migălit cu acul pe mătase roșie, pe catifele scumpe, broderii de aur și de argint. Scene evanghelice au prins chip prin osteneala lor plină de cucernicie. Asemenea broderii, unele din secolul al XIV-lea, fac parte din comorile neprețuite ale mănăstirilor de pe Athos.

Cruci de altar, chivoturi, potire pentru împărtaşanie, cupe, relicvarii, vase pentru binecuvîntarea artosului, toate lucrate în aur, argint sau argint aurit, unele ornate cu pietre prețioase, costind cît o moșie, își poartă frumusețea peste veacuri. Unele dintre aceste obiecte de cult sînt făcute pe cheltuiala domnitorilor, altele sînt donate de înalte fețe bisericești de la noi și făcute din daniile credincioșilor de rînd.

Icoana făcătoare de minuni

Din Țările Românești au pominat către Athos, cum era și firesc, dată fiind cucernicia oamenilor, și icoane. O deosebită pictură pe lemn, care a fost prezentată la Salonic, cu ocazia expoziției „Comori ale Muntelui Athos”, organizată acum trei ani, îi reprezintă pe Neagoe Basarab, socotit fiu spiritual al lui Nifon, Patriarh al Constantinopolului, și pe fiul său Teodosie (numele este compus din două elemente care înseamnă „Dumnezeu” și „a dăru”). Portretul datat aproximativ cu anul 1520 face parte din odoarele Mănăstirii Dionysiou.

O icoană de o valoare neprețuită, comoară a ortodoxiei și a schitului românesc Prodromu (cel mai mare așezămint monahal românesc de pe Athos) este Prodromita – icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. Prodromita – Înainte Mergătoare, aflată pe iconostas, este cea mai importantă icoană românească de pe Athos. Poveștea ei uluitoare merită să fie evocată.

În timpul ridicării sfîntului lăcaș (1852–1866), părintele stareț Nifon era preocupat de „dobîndirea unei sfinte icoane a Maicii Domnului, care să fie spre mîngîiere confrăției și vizitatorilor, totodată protectoare și de grije purtătoare acestei sfinte noi Mănăstiri”. Vorbind cu mai mulți zugravi de pe Athos, părintele Nifon nu a găsit nici un meșter iscusit să zugrăvească pe scîndură de tei icoana Maicii Domnului cu Domnul în brațe pe stînga. Părintele impusese și niște condiții: în tot timpul lucrului, pictorul trebuia să se roage la Maica Domnului, să citească Acatistul sau Paraclisul în toate zilele, să nu mănînce, nici să bea înainte de lucru, iar după mîncare, să nu mai lucreze, să se păzească în curățenie trupească pînă la terminare, să fie mărturisit la duhovnic, să nu se certe sau să se urască cu nimeni.

În anul 1863, părintele Nifon, însoțit de părintele ieromonah Nectarie, face o vizită în România. Într-o bună zi, ajunseseră cu treabă și prin tîrgul Iașilor. Aici aflară de un anume lordache Nicolau, zugrav evlavios. Acesta primi cu bucurie condițiile impuse, dar „se umilea, zicînd că-i tremură mîinile de bătrînețe și nu mai poate zugrăvi așa de bine și de curat ca altădată”. Cei doi călugări îl încurajară, și lordache se puse pe lucru. În cîteva zile, a terminat de zugrăvit, cum s-a priceput mai bine, veșmintele și celelalte părți ale icoanei, lăsînd la urmă Sfintele Fețe, după cum este arta zugrăvii icoanelor. S-a apucat și de reprezentarea chipurilor Maicii Domnului și a lui Isus, dar degeaba se străduia, nu reușea să le zugrăvească bine. Mîhnit, lasă lucrul pînă a doua zi; dis-de-dimineață se apuca de lucru, dar în loc să repare, mai rău schimonosea

chipurile. I-a chemat pe cei doi părinți. Aceștia văzînd lucrarea, se întristaseră, crezînd că nu este voia lui Dumnezeu și a Maicii Domnului ca noul lăcaș Prodromu să aibă un dar și o mîngîiere duhovnicească. Zugravul acoperi icoana cu o pînză și se duse la culcare. A doua zi, după cîteva mătînii, intră în camera de lucru. A dezvelit icoana, iar văzînd-o, a căzut în genunchi, proslăvînd pe Maica Domnului: chipurile erau îndreptate și bine în-cuviințate, pline de har dumnezeiesc și de veselie! Peste noapte, se săvîrșise minunea!

Istoria consemnează multe minuni săvîrșite de icoană: „tot felul de suferinzi au venit a se închina în fața Maicii Domnului și a se stropi cu aghiasmă”. Sau tămăduit prin această sfîntă icoană bolnavi de friguri, surzi, cu dureri de cap sau de măsele, de ochi, de vătămături, îndrăciți, cari suferă de boala copiilor și alte multe feluri de boale”. Icoana Maicii Domnului este cinstită în fiecare an, în ziua de 12 iunie, cînd se face serbare mare, cu priveghi toată noaptea. Rugăciunea pe care o spun preoții este următoarea: „Prea Sfîntă Stăpînă, de Dumnezeu Născătoare, pururea Fecioară Marie, protectoarea și apărătoarea noastră, cerem a Ta nebiruită apărare. Împărăteasa Cerului și a pămîntului, ceea ce ai cu dreptate numele de »Prodromita«, adică Înainte-Mergătoare, întărește-ne întru lucrarea faptelor bune și ne du de mină întru împărăția cea cerească; dovățuiește-ne pe noi toți drept credincioșii creștini, spre a vedea și veșnic a ne îndulci de mărirea Fiului Tău și Dumnezeului nostru, că Binecuvîntată și Prea Proslăvită Ești, în vecii vecilor, Amin”.

După revista Formula AS, adaptat de E. Iova

Fotbal

Ganea a adus victoria pentru Stuttgart

Atacantul român a intrat pe teren în ultimul sfert de oră și a marcat pentru 2-1, Cernat a marcat și el pentru Dinamo Kiev, Lucescu a învins pe Fenerbahce

GERMANIA, 1.
Bundesliga, etapa a 7-a

IONEL GANEA a marcat golul victoriei pentru VfB Stuttgart în meciul de pe teren propriu cu Hansa Rostock, scor 2-1. Ganea a intrat pe teren în minutul 76, în locul lui Adhemar, și a marcat în minutul 85 * LAURENȚIU REGHECAMPF și VASILE MIRIUȚĂ au evoluat toate minutele pentru Energie Cottbus, dar echipa lor a pierdut acasă, scor 0-3, cu Bayern München.

SPANIA, Primera División, etapa a 4-a

COSTEL GÂLCA a jucat toate minutele pentru CF Villarreal în meciul câștigat de echipa sa pe teren propriu, scor 1-0, cu Real Sociedad. Gâlca a primit și un cartonaș galben, în timp ce GICĂ CRAIOVEANU, celălalt român de la Villarreal, nu a jucat deloc. BOGDAN MARA a fost titular pentru Deportivo Alaves în meciul de acasă cu Deportivo La Coruña, scor 2-3. Mara a fost

înlocuit în minutul 53. CĂTĂLIN MUNTEANU a intrat pe teren în minutul 65 al meciului pierdut de echipa sa, Espanyol Barcelona, în deplasare, cu 1-5, în fața lui Real Madrid.

ITALIA, Serie A, etapa a 4-a

GICĂ POPESCU a evoluat toate minutele pentru Lecce în meciul de acasă

cu Juventus, scor 0-0. Popescu a evoluat excelent, iar echipa sa a stopat șirul victoriilor consecutive pentru Juventus.

UCRAINA, Divizia I, etapa a 11-a

FLORIN CERNAT a marcat un gol pentru Dinamo Kiev în meciul din deplasare cu Kryvbas, scor 7-0. Cernat a jucat toate minutele pentru Dinamo, la fel ca și TIBERIU GHIOANE, și a marcat în minutul 72.

FRANȚA, Premiere Division, etapa a 8-a

VIOREL MOLDOVAN, accidentat, nu a jucat pentru FC Nantes, echipă care a pierdut cu 0-2 meciul din deplasare cu Olympique Marseille. FLORIN RĂDUCIOIU, în continuare exclus din lotul lui AS Monaco, a urmărit din tribună meciul pe care echipa sa l-a câștigat acasă, scor 3-0, cu liderul clasamentului, Lens.

TURCIA – Divizia I, etapa a 6-a

MIRCEA LUCESCU a câștigat primul său derby cu Fenerbahce, Galatasaray, trecând cu 2-0 de principala contracandidată la titlu și campioana la zi a Turciei. „Evoluția ambelor echipe a fost nemulțumitoare, însă ce a fost frumos este faptul că jucătorii au încercat să lupte pentru a învinge. Din acest punct de vedere a fost un duel extraordinar”, a declarat Lucescu zaru-lui turc, „Fanatik”.

Spray pentru lovituri libere

Acesta are rolul de a ajuta arbitrii să delimiteze precis distanța dintre minge și zid

Cînd dictează o lovitură liberă, arbitrul fixează mai întîi locul intervenției neregulamentale, apoi măsoară cu ochii spațiul pînă la „zid”. Dacă nu e bine, folosește pasul pentru a determina distanța obligatorie. Inevitabil, nu poate fi întotdeauna atent, iar jucătorii încearcă să profite de asta. Beneficiarii tind să avanseze, sancționații urmăresc să micșoreze cît se poate depărtarea de balon. Astfel distanța regulamentară, 9,15 metri nu este niciodată respectată.

Pentru a pune capăt acestei situații, un brazilian de 30 de ani, Heine Allemagne, a inventat un mic spray cu spumă albă, cu care urmează să fie dotați arbitrii pentru a delimita poziționarea mingii și a „zidului”. În spatele liniei desenate pe gazon, nimeni nu mai poate „fura” centimetri. După

50 de secunde, dunga dispăre prin evaporare, iarba redevenind la fel de verde ca înainte. Aparent banală, găselnița lui Allemagne a fost luată imediat în serios. Arbitrii din Brazilia utilizează deja sprayul, fabricat într-o uzină de spumă de camaval, în orașul Palmeira. Joao Havelange, fostul președinte FIFA, s-a lăsat repede sedus de invenție, ca și Zico. Recomandările lor l-au ajutat pe Allemagne să-și prezinte proiectul, săptămîna trecută, la forul mondial, în timpul unei reuniuni cu George Cumming, director la „Dezvoltarea fotbalului”. Istoria invenției brazilianului nu se va încheia aici. Se află deja în tratative și cu federația franceză, dispusă să apeleze la sprayul-minune chiar de luna viitoare.

Ștefan Crăsta

Degeaba

În acest sezon, echipele de fotbal din Giula și Chitighaz încă nu prea au avut zile bune. Tocmai din această cauză, conducerile ambelor echipe s-au văzut obligate să aducă niște decizii foarte severe, aspre. Dar pentru a nu trage concluzii false: aceste măsuri nu au fost aduse împotriva antrenorilor, ci pentru îmbunătățirea performanței jucătorilor. De acum încolo, noul antrenor al echipei giulane este Prohászka Zoltán, iar la Chitighaz, jucătorii sînt îndrumați de Kaposi Ferenc. Se pare însă că acest schimb a fost în zadar.

Degeaba, și cu antrenori noi au luat bătaie ambele echipe.

MIC

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campionat național divizia II.	
Mátészalka-Giula	1-0
Campionat național divizia III.	
Nyíregyháza-Leta Mare	12-2
Campionat județean divizia I.	
Bătania-Szeghalom	2-1
Gyomaendrőd-Micherchi	4-2
Campionat județean divizia II.	
Gáboros-Chitighaz	5-2
Aletea-Kamut	1-1
Campionat județean divizia III.	
Pusztaföldvár-Aletea II.	0-1
Leucușhaz: zi liberă	

Următoarele meciuri de fotbal

29 septembrie (sîmbătă)	
Szarvasi FC-Bătania TK	16.00
Szabadkigyósi SE-Aletea SE	16.00
30 septembrie (duminică)	
Giula Termál-Makói FC	16.00
Micherchi SE-Újkigyósi FC	16.00
Chitighaz SE-Dávaványai SE	16.00
Kardos-Örménykút-Leucușhaz	16.00

În Cupa UEFA

În a doua cupă europeană mai sînt interesate 4 cluburi românești, care – după încheierea ediției noastre de marți – au jucat deja și returul primei etape. Despre evoluția echipelor FC Brașov, Dinamo, Steaua și Rapid București vă vom relata în numărul nostru de săptămîna viitoare. Din păcate, din cei 4 mușchetari ai fotbalului românesc, după meciul tur doar Steaua și Rapidul și-a păstrat șansele reale de calificare și pentru etapa a doua.

Rezultatele din tur:

Paris SG-Rapid București	0-0
Inter Milano-FC Brașov	3-0
Dinamo București-Grasshoppers Zürich	1-3
St. Gallen-Steaua București	2-1

ROMÂNIA

Luni 1 octombrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 7.30 Bravo, Bravissimo (R) 9.00 Surprize, surprize 11.00 Teleenciclopedia (R) 12.00 Ghici cine vine la tine (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.10 Infomania 13.30 Pro Patria 14.30 Serial. Becker 15.00 Cronica 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.25 Serial. George și Leo 18.30 Festivalul Internațional „G. Enescu” 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Talk Show 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Premiile Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2000 23.45 Marele Jazz 0.45 Infomania (R) 1.05 Jurnal (R) 1.50 De luni, până duminică (R) 2.35 Premiile Uniunii Scriitorilor din România (R) 4.05 Talk Show (R) 5.20 O idee pe zi... pentru România (R) 5.30 Infomania (R).

Marti 2 octombrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 7.30 Serial. Zorro 8.00 Desene animate 9.00 Serial (R) Niciodată nu e prea târziu 9.45 TVR Timișoara 11.30 Premiile Uniunii Scriitorilor din România (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.10 Infomania 13.30 Iartă-mă! 14.30 Serial. Becker 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.30 Serial. George și Leo 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Film. Viața se schimbă 21.25 Serial. Geena Davis 21.55 Jurnalul de noapte 22.10 Studioul artelor 23.10 Lumea dansului 0.10 Marele Jazz (R) 1.10 Jurnal (R) 1.55 Film (R) Viața se schimbă 3.30 Studioul artelor (R) 4.30 Infomania (R) 4.50 Alege muzica (R).

Miercuri 3 octombrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 7.30 Serial. Zorro 8.00 Film. Ursul sălbatic 9.40 Amprente (R) 10.00 TVR Cluj 12.00 Totul la vedere 13.00 Jurnalul de prânz 13.10 Infomania 13.30 Studioul artelor (R) 14.30 Serial. Becker 15.00 Panoramă 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.25 Serial. George și Leo 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Baywatch Hawaii 20.45 Recurs la morală 21.45 Amprente 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. 23.55 Bucuriile muzicii 1.10 Jurnal (R) 1.55 Film. Probleme în amor 3.25 Recurs la morală (R) 4.25 Infomania (R) 4.45 O idee pe zi... (R) 4.55 Alege muzica! (R).

Joi 4 octombrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 7.30 Serial. Zorro 8.20 Serial (R) Baywatch Hawaii 9.10 Totul la vedere (R) 10.00 TVR Iași 12.00 Ora G (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.10 Infomania 13.30 Recurs la morală (R) 14.30 Oameni ca noi 15.00 Convingeri 16.00 Vino să vezi! 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Alege muzica! 18.30 Serial. George și Leo 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Justițiarii 20.45 Cu ochii'n 4 21.45 Reflecții rutiere 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Promotorul groazei 0.05 Nocturna melomanului 1.00 Jurnal (R) 1.45 Film. Urme de neșters 3.20 Cu ochii'n 4 4.20 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Alege muzica! (R).

Vineri 5 octombrie
6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 7.30 Serial. Zorro 8.15 Film. Capcanele dragostei 9.45 Reflecții rutiere (R) 10.00 TVR Craiova 12.00 Cu ochii'n 4 13.00 Jurnalul de prânz 13.10 Infomania 13.30 Serial. Justițiarii 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 De la Est la Vest 15.30 Drepturile omului 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.30 România politică 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Ploaia de stele 21.15 Spectacol și industrie 22.45 Jurnalul de noapte 23.00 Profesioniștii 24.00 Film. Omul care știa prea puțin 1.35 Jurnal (R) 2.20 Profesioniștii (R) 3.20 Infomania (R) 3.40 De la Est la Vest (R) 4.10 O idee pe zi pentru România (R) 4.20 Ploaia de stele (R).

Sâmbătă 6 octombrie
6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 7.50 Gara lui Ziggy 9.20 Serial. Frumosele școli 10.10 Auto Club 10.55 O vedetă populară 11.45 Debut 50 plus 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Desene animate 14.00 Film. Gimnastele 15.35 Alege muzica! 16.00 Ora G 17.00 Teleenciclopedia 18.00 Muzica e viața mea! 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Serial. Amy 20.35 Fotbal: România – Grecia 22.45 Jurnalul de noapte 23.00 Telecinemateca. Gând spre Soare 1.25 Jurnal (R) 1.55 O vedetă populară (R) 2.45 Teleenciclopedia (R) 3.45 De la Est la Vest (R) 4.15 Debut 50 plus (R) 5.15 Auto Club (R).

Duminică 7 octombrie
6.00 Universul credinței! 8.00 Desene animate 8.30 Serial. Zorro 9.30 Viața satului 11.00 Tezaur folcloric 12.00 De luni până duminică 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Desene animate 13.45 Cărele zeilor 14.30 Fotbal: Italia – Ungaria 16.15 Papa foarte bun! 16.30 Bravo, Bravissimo! 18.00 Dosarele roșii 19.00 Jurnal 19.30 Surprize, surprize... 21.30 Jurnalul de noapte 21.45 Minutul 91. 23.15 Rock 2001 0.45 Bravo, Bravissimo! 1.15 Jurnal (R) 1.45 Fotbal (R) 3.25 Alege muzica (R) 3.50 Ora G (R) 4.55 Tezaur folcloric (R).

TVR

Luni 1 octombrie
6.00 Ferma (R) 7.00 Cronici votive (R) 7.30 Serial (R). Extraterestri în familie 8.00 Serial (R). Sparky, robotul 8.30 Serial. Tribul 9.00 Serial (R). Fice și soții 10.00 Știri 10.05 Dale lu' Mitică (R) 11.00 Tăra pe piatră (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți împreună 15.15 Oprirea obligatorie 15.30 Răscruți 16.00 Patrimoniul 16.30 Serial (R). Tribul 17.30 Știri 17.35 Paleta 18.05 Sculpturi 18.40 Desene animate 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Puls 2001 20.30 Reforma la bani mărunti 21.00 Telegazeta 21.30 Teatrul TV prezintă: Îmbinzirea scorpilor 23.30 Știri 23.35 Serial (R). Bine, dragă! 24.00 Serial (R). Familia Porter 0.30 Paleta (R) 1.00 Sculpturi (R) 1.30 Serial (R). În mijlocul furtunii 2.20 Telegazeta 2.50 Arta apărării (R) 3.20 Teatrul TV (R) 5.25 TVM Messenger.

Marti 2 octombrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Documentar 9.30 On line (R) 10.00 Știri 10.05 Splendorile naturii (R) 11.00 Aflați la cheie (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Puls 2001 (R) 16.00 Spectacolul lumii 16.30 Serial (R) Tribul 17.00 E dreptul tău! 17.30 Știri 17.35 Cinematograful o istorie vie 18.20 Fețe (R) 18.40 Desene animate 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Serial. Jonathan Creek 21.00 Telegazeta 21.30 Film. Nemuritori 23.15 Știri 23.20 Patrimoniul (R) 23.50 Cinematograful o istorie vie (R) 0.35 E dreptul tău! 1.05 Serial (R). În mijlocul furtunii 1.55 Telegazeta (R) 2.25 Serial (R). Jonathan Creek 3.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 3.40 Film (R). Nemuritori 5.25 TVM Messenger.

Miercuri 3 octombrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Lumea lui Chiț-Chiț 9.45 Video-clipuri 9.50 Știri 10.00 Bărbați, la crabi! (R) 11.00 Camera de gardă (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți împreună 15.10 Veni, Video, Vicii (R) 15.30 Sport plus 16.30 Serial (R) Tribul 17.00 Mit și istorie 17.30 Știri 17.35 Biblia 18.05 Documentar 18.40 Desene animate 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Serial. Jonathan Creek 21.00 Telegazeta 21.30 Cinematograful de artă. Nimic despre Robert 23.15 Știri 23.30 Televiziunea, dragostea mea! 0.25 Biblia (R) 1.00 Pe urmele dragonului (R) 1.30 Serial (R). În mijlocul furtunii 2.20 Telegazeta (R) 2.50 Serial (R). Jonathan Creek 3.40 Cinematograful de artă (R) 5.25 TVM Messenger.

Joi 4 octombrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Prietenii lui Piticot (R) 9.55 Știri 10.00 Tradiții (R) 10.30 Medalion de interpret (R) 11.00 Călătorind prin țară (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Din coasta Evei 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Aflați la cheie 17.30 Știri 17.40 Documentar 18.40 Desene animate 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Serial. Jonathan Creek 21.00 Telegazeta 21.30 Film. Virusul morții 23.00 Veni, Video, Vicii (R) 23.15 Știri 23.20 Sport plus (R) 0.25 Documentar (R) 1.20 Serial (R). În mijlocul furtunii 2.10 Telegazeta (R) 2.40 Serial (R). Jonathan Creek 3.35 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 4.00 Film (R). Virusul morții 5.25 TVM Messenger.

Vineri 5 octombrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Paradisul de lângă noi (R) 9.35 Veni, Video, Vicii (R) 9.50 Știri 10.00 Din coasta Evei (R) 11.00 Mit și istorie (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți împreună 15.00 Reforma la bani mărunti (R) 15.30 Magazin tineret 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Călătorind prin țară 17.30 Știri 17.35 Documentar 18.20 Alea cu ghimpi (R) 18.40 Desene animate 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Dale lu' Mitică 21.00 Telegazeta 21.30 Film. Scurtă răcire 23.20 Știri 23.25 Robbie Williams în concert 0.25 Documentar (R) 1.10 Fețe (R) 1.25 Serial (R). În mijlocul furtunii 2.15 Telegazeta 2.45 Aflați la cheie (R) 3.15 Răscruți (R) 3.45 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 4.10 Oprirea obligatorie 4.25 Concert (R) 5.25 TVM Messenger.

Sâmbătă 6 octombrie
6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Serial. Samurailor 7.35 On line 8.05 Arta apărării 8.35 Desene animate 8.30 Arca lui Noe 10.00 Lumea lui Chiț-Chiț 10.45 Serial. Extraterestri în familie 11.10 Serial. Sparky, robotul 11.45 Film. Goana după vint 12.40 Atlas 13.10 Planeta singurată 14.00 Știri 14.05 Bărbați, la crabi! 14.50 Fețe 15.10 Serial. Fice și soții 16.05 Serial. Stăpînul domeniului 17.00 Tăra pe piatră 17.30 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. Familia Porter 18.30 Film. Scarlat Pimpernel 20.05 Serial. Misiune pe chei 20.55 Știri 21.00 Despre viață și sex 22.45 Film (R). Scurtă răcire 0.15 Răscruți (R) 0.50 Serial (R). Primul val 1.35 Planeta singurată (R) 2.20 Despre viață și sex (R) 3.05 Film (R). Scarlat Pimpernel 4.35 Serial (R). Misiune pe chei 5.25 TVM Messenger.

Duminică 7 octombrie
6.00 Atlas (R) 6.30 Serial (R). Sparky, robotul 7.00 Serial (R). Extraterestri în familie 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.00 Prietenii lui Piticot 10.45 Serial. Extraterestri în familie 11.10 Serial. Sparky, robotul 11.45 Călei meseriași 12.15 Paradisul de lângă noi 12.45 Alea cu ghimpi 13.05 Splendorile naturii 14.00 Știri 14.05 Documentar 14.35 Serial. Scurte povestiri cinematografice 15.10 Serial (R). Fice și soții 16.05 O altă dimensiune 17.00 Spectacolul lumii 17.35 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. Eroul meu 18.30 Film. O doamnă 20.05 Serial. Primul val 20.55 Știri 21.00 Serial. Secretele doamnei Bradley 21.45 Film. Sex și moarte 23.00 Serial (R). Bine, dragă! 0.25 Serial (R). Familia Porter 0.35 Serial (R). Primul val 1.25 Film (R). O doamnă 2.55 Film (R) Sex și moarte 4.10 Serial (R). Secretele doamnei Bradley 5.25 TVM Messenger.

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

1 OCTOMBRIE, LUNI (redactor: Monica Rocsin)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

2 OCTOMBRIE, MARȚI (redactor: Adam Bauer)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Engleza pe înțelesul tuturor – curs de limbă engleză 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

3 OCTOMBRIE, MIERCURI (redactor: Petru Cîmpian)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

4 OCTOMBRIE, JOI (redactor: Iulia Kaupert)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” – emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămânii de Edda Illyés 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

5 OCTOMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)
10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foia românească” 10.55: Avangarda „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „Lumea femeilor” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la românii din Banatul Sîrbesc – relatează Cornel Mata din Vișeu 11.50: Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

6 OCTOMBRIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Monica Rocsin)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe undele Europei” – magazin euroregional 15.58: Încheiere.

7 OCTOMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Monica Rocsin)
14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spiciuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele regionale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

3 octombrie 2001 (m1 ora 13.25)
Reluare: 6 octombrie 2001 (m2 ora 10.25)

Programul prevăzut pentru săptămîna viitoare:

Emisiunea în limba română a Televiziunii Maghiare va relata săptămîna viitoare despre Ziua Românească de la Veched, va conduce telespectatorii în Capela Ortodoxă Română din Budapesta, unde din banii primiți din Fondul de Intervenție al Ministerului Justiției continuă renovarea lăcașului de cult și a blocului în care se află acesta. Prin intermediul camerei de luat vederi veți putea face o vizită și la o școală medie din Macău, unde, începînd cu acest an școlar, s-a introdus ca obiect opțional și limba română.

Realizator: Tiberiu Boca

Studioul de limbi LINGVA

pornește un curs de pregătire pentru examenul de grad mediu în limba română. Într-un număr limitat vă mai puteți prezenta la următoarea adresă:

Studioul de limbi Lingva

Giula
Béke sgt. 50/I
5700
Tel.: 06-20/94-75-570

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24
pe 756 kHz

Internet: www.rri.ro
e-mail: ro@rri.ro

Tel./fax: 00401-3142118

Firma AKVALINE SA Pt.

Caută

colaboratori cu studii superioare în domeniul construcțiilor

Condiții de prezentare:

- studii superioare în construcții
- capacitate de negociere și comunicare
- permis de conducere
- autobiografie
- cazier
- cunoștințe de limba română
- avantaj: cunoștințe de alte limbi străine

Candidații interesați sunt rugați să trimită o scrisoare de intenție cu autobiografie pe adresa firmei:

5661 Újkipgyós, Kossuth u. 110. Ungaria
Pentru orice informație vă rugăm să apelați la directorul logistic Vass Árpád.
Tel: + 36-30/955-8146 sau la sediul firmei: 00-36-66/256-540.

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vîrstă
Ascultați RVE non stop și pe Internet la: <http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA
(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sîmbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

Peregrin printr-un oraș de cîmpie

Imagini din Macău

Actuala stradă Szemere, care la 1851 se numea *strada valahă*. Tot ca o stradă pe care locuiesc pînă în zilele noastre familii românești autohtone este cunoscută și cea care duce la gară, strada *Csokonai*.

În 1872, artistul de comedie, mare maestru al cupletelor satirice, brașoveanul I. D. Ionescu, se afla în turneu la românii din Ungaria, însoțit de scriitorul

Ioan Slavici. Despre reprezentăția susținută la Macău, în lucrarea sa *Românii din Ardeal*, Slavici ne-a lăsat următoarea mărturie:

„Văzînd efectul pe care l-a produs I. D. Ionescu asupra celor mai mult ori mai puțin înstreinați, am plecat cu el peste Cîmpie pînă la Giula, unde sunt vreo 6000 de români răspîndiți printre vreo 20 000 de maghiari... N-am fost primiți nicăiri cu atîta năvălnicie ca aici, unde o sală de tot mare a fost trei zile d-a rîndul plină,

căci au venit și oameni de prin satele românești de prin apropiere.

La Giula a venit la mine un țăran și mi-a zis: – Veniți și la nou, la Macău.

– Dar d-l Ionescu o să cînte în fața unei săli goale, căci Dumneavoastră, cei de la Macău, nu știți românește – i-am răspuns eu.

– Cît ați încasat seara aceasta? – m-a întrebat. O sută zece florini. – am spus eu. El a scos portofelul și mi-a numărat pe masă o sută zece flo-

Placa memorială așezată pe fațada parohiei greco-catolice în 1994, cu ocazia aniversării a 200 de ani de la nașterea lui Vasile Erdelyi, episcop de Oradea. Personalitate controversată a evenimentelor din 1848-49, s-a născut în 1794, într-o familie valahă de jeleri săraci din Macău. Inscriptia în limba maghiară se ferește să facă vreo precizare în legătură cu originea românească a acestui preot: *În orașul nostru s-a născut Erdelyi Vazul, 1794-1862, episcopul greco-catolic care a luptat pentru împăciuirea popoarelor.*

Capela din cimitirul greco-catolic, construită în stil clasicist, a fost sfințită în 1847 de episcopul Vasile Erdeli.

Turnul bisericii greco-catolice, construită în stil baroc în anul 1778. Actualul paroh greco-catolic este *Janka György*, originar din Leta Mare. În arhiva acestei biserici se află și un fond de carte în limba română, ce a aparținut preotului Borlan.

Monumente funerare din cimitirul greco-catolic, cunoscut pînă azi sub numele „cimitirul rusesc”. Alături de nume rutene, pe plăcile funerare se pot citi și multe nume românești: *Argyelán, Alexa, Opre, Onea, Macsán, Capdebo, Moldován, Jánkh, Sztán...*

rini, cu aceea că, prisosul d-lui teatralist să-i vie.

Două zile în urmă I. D. Ionescu a jucat pe Barbu Lăutarul, pe Herșcu Bocceagiul, pe Cocolane Chirița și pe Ciobanul în fața unei săli tixite. Întreaga reprezentațiune a fost un fel de sbuciumare, și actorul nu putea să-și reprezinte rolul decît rupt în bucăți și stăruiind mereu să înceteze publicul în a-l întrerupe. Cînd a ieșit (...) în costumul lui de cioban pe scenă și a început să cînte doina s-a făcut o liniște fioroasă, cîteva femei au început să plîngă, bătrînii n-au mai putut nici ei să-și stăpînească

lacrimele. Ionescu și-a ieșit și el din rol și-și urma doina cu glas înăbușit, în vreme ce lacrimile îi curgeau peste obraji, și plîngeam în cele din urmă cu toții, fără ca să ne dăm seama de ce.

Nu, – își ziceau măcăuanii, – nu mai sunt nicăiri, oameni ca noi, nu mai are nimeni nici teatru, nici actori ca noi, Românii...”

(Citat preluat din: Maria Berényi – *Cultură românească la Budapesta în secolul al XIX-lea*, Giula, 2000, p. 114)

(Pagină realizată de Mihaela Bucin și Eva Iova)

FOAIA
românească

28 SEPTEMBRIE 2001
www.foaia.com

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cît și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 520 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apanția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.